MMER 38 DONDERDAG 17 SEPTEMBER 1925 25STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

..T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ..OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

..OUD: *Het beheer der Mandaten van den Volken..nd. — De bedreiging der N.-I. Theecultuur. — ..isbrieven van den Heer H. F. Tillema. — Van ..eek tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: Uit de Eur. Pers. II. Uit de Inl. Pers. III. Uit Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur..erzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den ..rren Vreemde. — Mededeelingen: (Van het Comité „..a v. d. Steur", Van de Redactie, Van het Informatie..reau). — Mutaties van 9 tot 16 September.*

Het beheer der Mandaten van den Volkenbond.

..tikel 22 van het Pact van den Volkenbond ..igde het, vóór 1920 geheel nieuwe, stelsel der ..niale Mandaten. Dit mandatenstelsel van den ..enbond is uit zuiver politieke overwegingen ..ren. Professor Rappard, de zoo nauwgezette ..e Secretaris van de Mandatencommissie van .. Volkenbond heeft — en niet ten onrechte — ..nstelling dezer mandaten een compromis ge..nd tusschen de voorstanders van annexatie ..er meer der voormalige Duitsche koloniën en ..ksche gebieden, en degenen, die op den grond.. van President Wilson's 14 punten, een inter..nale administratie dezer koloniale gebieden ..onden. Art. 22 heeft de uitoefening der man..n — ook terecht — onder de hoede van den ..enbond geplaatst en daarmede een, wellicht .. de toekomst zeer belangrijke taak op de schou.. van dit internationaal instituut gelegd.

..t. 22 onderscheidt drie soorten mandaten, naar ..enamingen A, B en C. Het deelt de mandaten in .. drie groepen, betrekking hebbende op ge..deelen, welke door den mandataris als een ..rdeel van het eigen gebied kunnen worden ..erd (C); 2 en 3 die, welke de onafhankelijk.. van het eigen gebied geheel of gedeeltelijk be..n. Hetgeen in categorie A, waaronder de voor..ge Turksche gebieden in Klein-Azië vallen, op ..ender wijze geschiedt dan in categorie B,

waaronder voor het meerendeel de vroegere Afrikaansche koloniën van Duitschland behooren.

De Volkenbond echter is wel door art. 22 belast met het toezicht op de mandaten, doch aan zijn invloed werd tevoren door de geallieerde mogendheden onttrokken de verdeeling dezer mandaten. Door een overeenkomst van Juni 1919 tusschen Frankrijk en Groot-Brittannië kwam Togo (87.000 K.M². en 1.032.000 inwoners) onder Engelsch beheer, met uitzondering van de haven van Lome en een klein gedeelte in het Oosten, dat voor den aanleg van een spoorweg noodzakelijk werd geacht. Kameroen (540.000 K.M². en 2.640.000 inwoners) werd voor 4/5 aan Engeland en voor 1/5 aan Frankrijk toebedeeld, behalve een klein gedeelte voor den aanleg van een Franschen spoorweg naar het Tschad-meer. Het voormalig Duitsch Oost-Afrika, thans Tanganyika geheeten (995.000 K.M². en 8.100.000 inwoners) kwam aan Groot-Brittannië, met uitzondering van Ruanda en Uganda, welke beide koninkrijken echter ter wille van den spoorweg de Kaap—Caïro een deel aan de Engelsche heerschappij hebben moeten afstaan, terwijl zij overigens onder Belgisch beheer zijn gekomen. Z.W. Afrika (835.000 K.M². en 81.000 inw.) werd onder het mandaat van de Zd.-Afrikaansche Unie gebracht.

De Maarschalk-archipel, de Carolinen-eilanden, de Marianen e.d., totaal een 400 K.M²., alle benoorden den Equator gelegen, zijn aan het mandaat van Japan toevertrouwd; de Samoaeilanden (2570 K.M². en 35.000 inw.) aan Nieuw-Zeeland; de overige Duitsche bezittingen ten zuiden van den Equator met het Duitsche gedeelte van Nieuw-Guinea aan Australië, terwijl Engeland nog het kleine eilandje Nauru in den Grooten Oceaan, belangrijk ter wille van zijn phosphaatgebieden, verkreeg.

Ten aanzien van de voormalige Turksche gebieden kon men, terwille van de pretenties, die Engeland en Frankrijk gelijkelijk deden gelden, niet zoo gemakkelijk tot oplossing komen; tenslotte zijn Mesopotamië (Irak) en Palestina onder Engelsch, en Syrië onder Fransch mandaat geplaatst.

Nu konden uiteraard de mandaten, die wel in groote trekken gelijk zijn, maar voor elk gebied toch afwijkende bepalingen bevatten, eerst door den Raad van den Volkenbond worden vastgesteld, nadat over deze verdeeling beslist was. Waar nu bovendien met betrekking tot Palestina nog afzonderlijke bepalingen dienden ontworpen te worden betreffende de heilige plaatsen, en waar bij het mandaat over Syrië ook nog Italiaansche belangen waren betrokken, heeft het tot einde 1922 geduurd, voordat hier een regelmatige functionneering der mandaten was verzekerd. De Commissie voor de mandaten, die uiteraard alleen weer een rapport van den mandataris kan verwachten, wanneer deze ongeveer een jaar regelmatig als zoodanig is opgetreden, ontving dus over 1924 voor het eerst A.-rapporten en kon zoodoende in dat jaar deze, toch wel hoogst belangrijke rapporten voor het eerst controleeren. Hetgeen in de zittingen van 1924 en 1925 geschied is.

Formeel staan de mandatarissen van het oogenblik, dat zij het mandaat hebben aanvaard, onder toezicht van den Volkenbond. Practisch beteekent dit onder toezicht van den Raad van den Volkenbond, die evenwel krachtens de bepalingen van art. 22, een z.g. Mandaten-commissie naast zich heeft, welke het eigenlijke contrôlewerk doet. Om het onpartijdig en deskundig karakter van deze Commissie boven alle verdenking te stellen is bepaald, dat de benoeming der leden van deze Commissie van persoonlijken aard is, maar dat wel de meerderheid der leden dient te behooren tot de onderdanen van landen, aan welke geen mandaat is gegeven. Zoo hebben de Zweedsche, Fransche, Spaansche, Engelsche, Belgische, Portugeesche, Italiaansche, Nederlandsche en Japansche leden, die van den aanvang af in de Mandatencommissie zitting hebben, geen andere benoeming gekregen dan „a titre personnel"; vier hunner beho[...] de mandaatstaten(vijf hunner tot de niet-m[...] staten en onder deze beide de voorzitter [...] Theodoli (Italië) en de ondervoorzitter, [...] vicepresident van den Raad van Indië, de [...] Rees.

De Mandatencommissie is permanent [...] gevend. Permanent, omdat zij bijeenkom[...] keer, dat zij zulks noodig acht en ingevolg[...] palingen van het reglement, door haar vas[...] en door den Raad van den Volkenbond [...] keurd. Raadgevend, omdat haar voorn[...] functie deze is, dat zij den Raad van den [...] bond van advies dient betreffende de jaar[...] rapporten, die de mandatarissen verplicht [...] — onder bijvoeging van zooveel mogelijk [...] den — aan den Raad toe te zenden. De z[...] waarin de Mandatencommissie deze rappo[...] handelt, zijn deels openbaar; zij worden bij[...] door vertegenwoordigers van het meerend[...] mandatarissen, die het recht hebben om c[...] taren toe te voegen aan de opmerkingen, [...] Commissie den Raad aanbiedt bij doorzend[...] de rapporten. Maar aan den anderen kant [...] de leden der Mandatencommissie van de aa[...] heid van deze vertegenwoordigers partij [...] door hun alle vragen betreffende de mand[...] stellen, voorzoover deze vragen naar het oor[...] meerderheid der Commissie van belang [...] gegevens te verschaffen, die ter kennis v[...] Raad dienen te worden gebracht. In 1921, 1[...] 1923 kwam de Mandatencommissie bijeen, [...] de jaarlijksche algemeene vergadering va[...] Volkenbond werd gehouden; het door haar a[...] Raad uitgebrachte rapport vormde een ond[...] van behandeling in de algemeene vergaderi[...] den Volkenbond. Ditmaal en in 1924, is d[...] missie vroeger bijeengekomen, maar von[...] slechts een deel der rapporten van manda[...] ter beschikking; de overige rapporten zull[...] een in October te houden bijeenkomst wo[...] handeld, hetgeen uiteraard het nadeel hee[...] dan de algemeene vergadering zich daarov[...] kan uitspreken.

Welke is nu de indruk, die totdusver de [...] dezer Mandatencommissie heeft gewekt? De [...] harer zittingen, in 1921, diende tot niet veel [...] dan om de vragenlijsten vast te stellen, [...] welke de mandatarissen jaarlijks hun rap[...] hebben in te richten. Ter vergadering va[...] konden formeel slechts de rapporten der [...] daten worden behandeld, maar dank zij de [...] willigheid van de mandatarissen der categ[...] kon toen ook het meerendeel der Afrik[...] rapporten aan een eerste, zij het ook voo[...] onderzoek worden onderworpen. In 1923 wa[...] rapporten B en C volledig aanwezig; in 192[...] den de A-rapporten voor het eerst onde[...] Tegelijk echter bleek toen, dat de hoev[...] werk, die daarmede op de Mandatencommi[...] geladen, van dien omvang is, dat zij haar ta[...] meer als tevoren in één enkele zitting kan [...] Zij heeft daarom voor het eerst in 1924, ge[...] thans is geschied, haar zitting in twee deel[...] ten splitsen. Dit brengt voordeelen van [...] werken met zich, maar het nadeel, dat het [...] deel harer zitting eerst plaats heeft na [...] lijksche assembleée, en dus niet meer aan [...] deel van die assemblée kan worden onder[...] Nu is niets geschikter om geruststellend t[...] ten aanzien van deze contrôle der Mand[...] missie dan volledige, in elk geval zoo volled[...] lijke openbaarheid en de Mandatencommi[...] daarnaar steeds gestreefd. Op haar cre[...] ongetwijfeld te staan een groote mate va[...] heeft begrepen dat, al spreken in sommige [...] len de bepalingen van mandaten of reglem[...] haren gunste, zij bij mandatarissen van [...] kenis van Frankrijk, Engeland of Japan doo[...] alleen niets kan bereiken. Zij heeft zich [...] enkel geval van haar standpunt laten dringen[...]

...heeft zij de door haar uitgeoefende pressie ge-...d in een dusdanig hoffelijken vorm, dat deze ...ner aanstoot kon geven. De Mandatencom-...sie mag in haar credit schrijven, dat zij begre-...eft, dat *deze vorm van koloniaal beheer een* ...heel *nieuwe is,* dien men tien jaren geleden voor ...ker onaannemelijk zou hebben geheeten voor ...ote landen als Frankrijk en Engeland zijn. ...r een vorm ,waarin men thans niets ongewoons ...er ziet, en die, althans voor deze koloniale ge-...eden, als volkomen bestaanbaar wordt aanvaard. De taak van de Mandatencommissie is in de ...ste plaats daarin gelegen, dat zij het beheer der ...ndatarissen controleert. Dat geschiedt door ...del van de reeds genoemde vragenlijsten, waar-...de antwoorden inkomen, die in de zitting der ...missie, in het bijzijn van vertegenwoordigers ...mandatarissen, worden behandeld. Van den ...ang af heeft de Mandatencommissie — en ...cht — erop aangedrongen, dat niet onderge-...kte ambtenaren zonder bevoegdheid bij het ...rzoek zouden tegenwoordig zijn; neen, zij ...l aangedrongen op de aanwezigheid zooveel ...elijk van de hoogste autoriteiten in het man-...gebied. Wat tengevolge heeft gehad dat voor ...meerendeel de betreffende Gouverneurs en ver-...twoordigers in de vroege zomermaanden of het ...r te Genève aanwezig zijn, teneinde met de ...datencommissie te overleggen. Daardoor ook ...l deze Commissie verkregen, dat zij minder ...ename dingen kan uiten op een manier, die ...aanstoot geeft. Zoo heeft vooral Zd.-Afrika ...l eens reden tot opmerkingen gegeven, en doet ...dit ook nu nog. De wijze, b.v., waarop Zuid-...ka mandaat uitoefent over Zuid-West Afrika, ...niet in alle opzichten genade in de oogen der ...datencommissie vinden; na uiteenzettingen ...den administrateur van het mandaatgebied, ...er Hofmeyer, bleek zij een betere meening te ...ben gekregen. Maar ook algemeene kwestie ...kwamen meer dan eens in de Mandatencom-...ie aan de orde. Ten aanzien van Engeland's ...nemen om troepen uit het mandaatgebied ...eroen naar Nieuw-Guina over te plaatsen, ...ht de Mandatencommissie vernemen, dat de ...elsche Regeering — die niet als destijds de ...sche voor een uitzonderingsbepaling had ge-...d — aan haar bezwaren had toegegeven. En ...betrekking tot de vraag of de Fransche regee-...gelijk had om onbeheerde gronden in het man-...gebied tot Staatsdomein te verklaren, behaalde ...andatencommissie, wier aandacht hierop werd ...tigd door het Nederlandsche lid, den heer Van ...een juridische overwinning, die voor de toe-...t der mandaatgebieden niet van belang is ont-...

...Mandatencommissie, die reeds in vroeger ...ook aan aangelegenheid van arbeidswet-...g haar aandacht wijdde; die maar niet zonder ...overdracht van mandaten tusschen Engeland, ...ralië en Nieuw-Zeeland goedkeurde, heeft in ...eerste bijeenkomst van dit jaar zelfs voor-...lijk aan algemeene vraagstukken aandacht ...en schenken. Dat is wel het beste, het meest ...nde bewijs, dat de jaarlijksche contrôle van ...Volkenbond op de mandaatstaten het karakter ...den meest gewonen aard gaat aannemen, en ...ende het minste gevaar loopt tot conflicten ...iding te geven. De Mandatencommissie heeft ...taak te waken voor de belangen der mandaat-...den. En nu is in de praktijk gebleken, dat het ...beleggend publiek bezwaren heeft om zich ...nancieel te interesseeren voor de mandaatlanden. ...op de ontwikkeling dezer landen nadeelig moet ...ken. Deze angstvalligheid komt vóort uit de ...g of een mandaat wel als van permanenten aard ...worden beschouwd; of het niet op een goeden ...an veranderen, wellicht geheel kan ophouden. ...Mandatencommissie heeft dit vraagstuk ernstig ...r de oogen gezien; daarover de betrokken man-...rissen geraadpleegd en is nu gekomen met een ...aring, die bedoelt geruststellend te werken.

In die verklaring wordt op den voorgrond gesteld, dat mandaten alleen kunnen worden gewijzigd met toestemming van alle partijen, en dat de Raad van den Volkenbond, die dus tot de partijen, wier toestemming vereischt is, behoort, er zekerlijk voor zal zorgen, dat de verplichtingen, die de afgetreden mandataris heeft op zich genomen, door den opvolger worden overgenomen. Zonder bezwaren kon de Mandatencommissie verklaren, dat alle verplichtingen, door een mandataris aangegaan, en de rechten, die tijdens het beheer van een mandataris zijn verkregen, dezelfde waarde zullen hebben alsof de mandataris souvereine rechten op het mandaatgebied bezat. Als nu maar niet weer kwaadwilligen zoo vriendelijk zijn om daaruit te lezen, dat de Mandatencommissie souvereine rechten in het algemeen aan de mandatarissen toekent, want zij is van niets verder verwijderd dan van dat.

Integendeel. Er zijn mandatarissen, die gebruik maken van de gegeven bevoegdheid om een mandaatgebied, dat geheel grenst aan een eigen kolonie, administratief bij deze kolonie onder te brengen. Daartegen is geen bezwaar, maar het mandaatgebied moet als zoodanig worden beschouwd en daarover moet rapport worden uitgebracht. Dit is voor één geval aan Engeland, voor een ander geval aan Zuid-Afrika onder het oog gebracht. Terwijl bovendien de financieele belangen der mandaatlanden in bescherming genomen zijn ten opzichte van den verkoop van daarin gelegen, vroeger aan Duitschers toebehoorende bezittingen. De mandataris mag die verkoopen of zelf beheeren, maar moet in het eene geval de opbrengst, in het andere geval de geschatte waarde in de herstelkas van het mandaatland storten. Nu schijnt er weinig animo te zijn voor den verkoop van zulke bezittingen; in Nieuw-Guinea b.v. zijn meer dan 300 plantages nog onverkocht. De Mandatencommissie heeft nu op bespoediging van eenigen maatregel terzake, welke dan ook, aangedrongen, zulks in het belang van het mandaatgebied, dat anders voor de vermindering der waarde aan den mandataris debet blijft. Nieuw-Zeeland heeft op Samoa alle ex-vijandelijke eigendommen gekocht en aan particulieren verhuurd; Japan doet insgelijks op een of meer der aan dat land toegewezen eilanden. Niettemin blijven nadeelige saldi op de uitkomsten der mandaatgebieden te constateeren, hetgeen bewijst dat het mandaatbeheer nu niet een zoo voordeelige aangelegenheid is als tevoren wel eens is gezegd!

Wanneer men uit de laatste zitting der Mandatencommissie leest van de vragen, die b.v. aan de vertegenwoordigers van de Fransche Regeering over het beheer van het Togoland zijn gesteld, over politiesterkte, arbeidsvoorwaarden, onderwijs, landbouw, grondstelsels, begrooting e.d., dan krijgt men niet bepaald den indruk, dat het toezicht der Mandatencommissie een sinecure is. Daarbij komt, dat deze commissie, samengesteld uit deskundigen, alleszins in staat is om de juistheid van maatregelen, in het belang van een mandaatgebied genomen, te begrijpen en te overwegen. Zoo heeft de Fransche Regeering, teneinde bij den inboorling het eigendomsgevoel wakker te roepen, landbouwsyndicaten in het leven geroepen, met het gevolg, dat de landbouw zich krachtig heeft ontwikkeld en de katoenaanplant reeds goede resultaten maakt. De Mandatencommissie mag zich een deel van zulke gunstige resultaten toeschrijven. Men moge het nu, vooral van Duitschen kant, gelijk verleden jaar op het congres der Interparlementaire Unie is geschied, doen voorkomen alsof geheel het mandatenstelsel maar een verkapte annexatie der koloniën is geweest — zij, die kennis nemen van de verslagen der Mandatencommissie, weten beter. Vooral wanneer men bedenkt, dat het vorig jaar ter assemblée door de Mandatencommissie geheel een programma werd ontwikkeld om meer belangstelling voor haren arbeid in de openbare meening wakker te roepen. Toen is haar machtiging gegeven om de vroeger niet openbaar gemaakte rapporten alsnog te doen 'rukken; toen is er gesproken over

een tijdschrift, dat eventueel met betrekking tot vraagstukken, die het mandaatbeheer betreffen, het licht zal zien. Ongetwijfeld, dergelijke wijzigingen zijn niet van wereldschokkenden aard, maar zij duiden toch op een veranderde mentaliteit, ten goede van het werk van den Volkenbond te boeken, en die, mits niet door overhaasting verstoord, goede en blijvende vorderingen in het leven kan roepen.

V. d. M.

De bedreiging der N.-I. theecultuur van concurreerende planters-groepen door hun collectief gevoerde propaganda.

Ongeveer terzelfdertijd zal onder bovenstaand titelhoofd een artikel verschijnen van den Hollandschen Staf-correspondent, J. B. G., van het te New York verschijnend wereldvakblad „The Tea & Coffee Trade Journal".

Ingevolge eene vroegere aankondiging en beginnend met het artikel van 23 Juli l.l. [1]), mocht het „Koloniaal Weekblad" erin slagen een regeling te treffen, waarbij belangwekkende artikelen over de zich duchtig roerende N.-I. thee-industrie [2]) in dit blad en de „T. & C. T. J." worden gepubliceerd.

Genoemde correspondent schrijft als volgt:

Vanwege de belangrijke verbruiksafneming van Ned.-Indische thee in de Vereenigde Staten in het afgeloopen jaar gingen door de geheele Nederl. en koloniale pers alarmkreten op, te meer daar zulks alleen kon worden toegeschreven aan de krachtige propaganda-actie van Britsch-Indische zijde. Men vroeg zich in Hollandsche theekringen af, waar het heen ging, als de concurreerende Engelsche theecultuur óók overal elders zou beginnen om met haar theeën die van andere produceerende landen te verdringen.

Zooals werd aangetoond, ondergaat Ned.-Indische thee toch reeds eene depreciatie van circa 10 cts. per ½ K.G., doordat dit product op de belangrijkste theeverbruikende landen onder zeer bezwarende omstandigheden heeft te kampen. Voor een jaaropbrengst van circa 120 millioen pond thee is toch daarbuiten geen voldoende afzet. En waarom zijn er in Holland zoo weinige Export blenders en verpakkers? Antwoord: Omdat zij tot dusver zoo weinig aanmoediging van de producenten kregen en alles daar te lande niet als een hecht geheel is aangesloten, doch als los zand in elkaar zit, waar tusschenin grootere klompen, die een bekrompen groep van belangengemeenschap in en tegen het geheel voeren!

De Ned.-Indische theecultuur wordt, zooals bekend, op heel wat wetenschappelijker wijze gedreven dan die van den Engelschen mededinger. En juist om dat gevaar te bezweren en om de verwachte groote uitbreiding op Sumatra 't hoofd te bieden, werden de gewraakte kunst- en vliegmiddelen van die zijde in 't leven geroepen in Amerika, Frankrijk enz. met de diverse fiscale maatregelen elders ernaast.

En het merkwaardigste van het geval is, dat niets van Nederlandsche zijde — waartegen deze actie rechtstreeks gericht is — wordt gedaan, doch dat daarentegen zijdelings daarin betrokken belangen, n.l. die van de Japansche thee-industrie (die tevens daarvan de nadeelige gevolgen ondervindt), de noodige en eenig afdoende maatregelen tot tegenweer trof.

Van die zijde werd een strijdfonds van niet minder dan 2.000.000 yen — of 2¼ millioen guldens — gevoteerd, om in de Vereenigde Staten een tegencampagne op grooten schaal tegen de B. E. I. Cess te voeren, beginnend met 1 Januari 192.. Het merkwaardigste is, dat ook hier weer de ... regeering wordt en veilig kan worden inge... (wat door belanghebbenden — men moge da... spreken met wien men wil — in het gerussi... de Nederland ongewenscht wordt geoordeeld... deze voor de nationale of koloniale dienstba... maakt wordt volgens beoordeeling der ge... schapsbelangen, waarbij zeker die eener 100 ... lioen gulden groote industrie mogen medespr...

Opnieuw wordt in 't artikel erop gewezen ... dit een argument te meer is om de „Dutch te... Winkles" wakker te schudden.

Eene industrie als de Ned.-Indische theecu... met een tegenwoordig jaar-inkomen, dat o... millioen gulden geschat wordt met een zich ... uitbreidende productie daarbij, zal op een och... ontwaken met een strop om den nek die haa... smoren, zoodra de magere tijden weer aanbr...

Ook deze zullen bij den wisselgang der ... weer terugkomen in de toekomst, evenzeer al... in 't verleden het geval was (als b.v. in 1920 en ... het laatst).

Hoeveel nut ook de goede pen van den ... zienden en energieken Redacteur van 't „T. ... T. J." moge uitrichten door zulke prachtig... illustreerde beschrijvingen als die over de Sum... en Java-theecultures in 't Juli en Augustusnum... niets zal echter de wet van den „survival o... fittest" kunnen tegenhouden, indien de Holla... „pennywise and poundfoolish" blijft.

De besteede pence (te zamen circa $ 8000 's j... tegen $ 200.000 van Engelsche en $ 200.000 va... pansche zijde), worden nu door de Ned.-Ind... theevereeniging besteed om in de „backwoo... Holland" het gebruik van thee (*als thee in '...* *meen*) te propageeren.

Het artikel besluit met de aansporing aan J... ners en Britten met: Here is your chance to ... in and obtain a footing gratuitously!"

1) Getiteld: „Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf", van T. B. G.

2) Vorige artikelen in 't Kol. Wkbld.: Nrs. van 12 Maart, 2 April, 29 April en 25 Juni l.l., welke tevens in de Ned. Dagbladpers en Ind. vakbladen ten deele of in hun geheel werden overgenomen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

In de Toradja-landen.

(Vervolg).

Ziekten en gebrek aan een arts-hygiënist.

Te Rante Pao zou veel syphilis voorkomen. ... schien is 't ook wel framboesia." In de buur... Makalé zou onder de hoofden syphilis voorko... Begrip van het gevaar hebben ze niet — waarm... niet verschillen van den gemiddelden Europ... want die heeft evenmin notie van de zeer ... beteekenis dier ziekte voor 't volkswelzijn! ... buurt van Mamasa ('t woordje buurt wat heel ... op te vatten!) zijn geslachtsziekten alge... „Waarschijnlijk is dat wel een der oorzaken ... er zoo weinig kinderen zijn. Miskramen zijn e... rijk."

Er komt een buikaandoening voor, die stee... paard gaat met septichaemie onder de karbo... „Het is niet onmogelijk, dat het eten van he... gaar gekookte vleesch dier beesten er de o... van is." De menschen zouden er niet aan st...

Malaria komt het meest voor onder de me... die de kust bezoeken. Hier weer een typisch ... beeld van den nadeeligen invloed van ha... verkeer — waarmee ik niet wil zeggen, da... geen wegen aan moet leggen, niet moet st... naar economische verbeteringen. Wat ik w... zeggen, is dit: wij, Westerlingen, dwingen de... schen een heel korten tijd een stuk „besch... door te maken, waarover wij zelf eeuwen ... gedaan! Wij hebben den tijd gehad ons aan ... sen, die menschen krijgen dien tijd niet! ... gevaren voor lichaam en geest staan die men... te wachten. Die gevaren moeten wij, hoog o...

de Westerlingen, trachten zoo goed mogelijk en te gaan. Dus náást den technicus, náást den stuursambtenaar, náást den onderwijzer, de hygiënist!

Oogziekten zouden in die streek veel voorkomen. Framboesia is vrij algemeen. Voor behandeling ...n de menschen worden opgezonden naar Palopo! (Mag ik den vriendelijken lezer even verwijzen naar mijn verhaal over den weg, die naar ...e plaats voert? En is men het niet met me eens, ...s ik meen dat van de behandeling niets terecht kan komen?) Schurft komt ook veel voor. Er is een warme bron, die geneeskrachtige eigenschappen moet bezitten. Driemaal daags met het water baden, enkele dagen lang, zou den lijders dier ziekte radicale genezing brengen. Mijnwormziekte komt er veel voor. Te Rante Pao waren 75 pCt. der menschen, die de ziekeninrichting aldaar bezochten, er mee behept. (Ik merk in 't voorbijgaan op, ... die inrichting beheerd wordt door een oud-ziekenverpleger, een man die z'n uiterste best doet, maar: deskundige is hij niet. Af en toe komt de ... van Paloppo eens even kijken). Lepra zou weinig voorkomen.

Men ziet: 't is alles even vaag. Kort gezegd, komt de zaak hierop neer: van den sanitairen toestand weet men niets! En nu is het treurige van 't geval ... dat er in de onderafdeelingen Rantepao en Makalé, waar ± 150.000 menschen wonen, geen arts-hygiënist is, terwijl dit niet te wijten is aan gebrek aan geld, maar omdat autoriteiten vonden dat het aanstellen van een dergelijke deskundige „niet urgent is!" Moet, vraag ik me af, moet de halve bevolking eerst ziek of dood neer liggen om 't wel urgent te maken? Hebben die autoriteiten dan niet ...s de bevolkingscijfers bekeken? Hebben ze 't ..., 'k zal maar zeggen „vreemd" gevonden, dat op 19.469 mannen, 14.949 vrouwen, samen dus ...18 volwassenen, voorkomen: 13.241 jongens, ...88 meisjes, samen slechts dus 28.629? Heeft hun niet getroffen, dat er veel meer meisjes ...n jongens zijn opgegeven, terwijl er veel minder vrouwen dan mannen zijn genoteerd? Hoe komt dit? Sterven er zooveel vrouwen? Waaraan ligt dit? En ... dit alles geen onderzoek, geen studie waard ...? Niet urgent? Maar wat is in vredesnaam dan ... urgent? (Om niet te worden misverstaan, verwijs ik naar hetgeen ik hiervoren over statistisch materiaal heb gezegd).

Hondsdolheid komt in die geïsoleerde streken weinig voor. Is er een dolle hond, dan maakt men ... jacht op. Gebetenen willen niet gaarne naar Java om daar te worden behandeld. De Toradja wil ... buiten zijn land sterven. (Daarom is dwangarbeid in vreemde streken zoo'n zware straf voor ...n). Honden treft men in alle kampongs bij hoopen aan! 't Vleesch er van is een geliefkoosd voedsel, net als bij de Bataks.

Allerlei over den Toradja.

In Makelé zag ik een waterleiding, gemaakt van ...stammen. De stammen had men in de lengte gehalveerd, het merg er uit gehaald, waarna de ...ors overbleef. De „buis" had een doorsnede van wellicht pl.m. 15 c.M., zoodat er heel wat water door kon loopen. De helften waren omwikkeld met ...vezels en touw, zoodat ze vrij goed sloten. Ook ...r natuurlijk geen betrouwbaar water, maar het ...e vond ik toch erg aardig!

Het land is rijk aan goede sawah's en vruchtbare terreinen. De Toradja bewerkt zijn sawah's uitstekend. Zelden gebruikt hij hiervoor den ploeg. Gebeurt met een langen stok, waaraan een vrij breede, platte punt van ijzer is bevestigd. Irrigatieleidingen kapt de Toradja soms uit in de rotsen. Na den oogst plant hij geen tweede gewassen, maar laat hij water op de sawah's om er ikan gaboes te kweeken. Of dit in sanitair opzicht (malariaverspreiding) gevaren oplevert is niet bekend. Dat er visch gekweekt wordt, komt de dierlijke eiwitvoeding, waaraan bij bijna alle tropische volken veel ontbreekt, ten goede! Het is dus de vraag wat eventueel het zwaarst weegt!

Het glorieproduct der Toradja-landen is de koffie: echter „Arabica"! Die koffie maakt zeer hooge prijzen, zoodat het bestuur er op bedacht is. den aanplant uit te breiden Men vermoedt, dat de plant indertijd door Portugeezen is ingevoerd. De koffiehandel is geconcentreerd te Makalé. Dit om er tegen te waken, dat er geknoeid wordt. Ze zou dan haar goeden naam verliezen, wat natuurlijk groote schade zou beteekenen. Op den passar wordt ze nu ten verkoop aangeboden. Daar wordt van bestuurswege contrôle uitgeoefend. In 1923 is er een *f* 113.000 verhandeld. Men meent, dat de aanplant gemakkelijk verdrievoudigd kan worden.

Karbouwen teelt men voor de doodenfeesten. 'n Groot aantal vielen hieraan ten offer. In '21 tot '23 werden gemiddeld per jaar in de onderafdeeling Makalé 1500 dieren geslacht. Varkens eet men alleen bij feestelijke gelegenheden. Waar alle mannelijke beesten gecastreerd worden zoodra ze 3 à 4 maanden oud zijn, ligt het voor de hand dat er een minderwaardig ras is ontstaan. Veel last heeft men vaak van wilde varkens. Ze vernielen den aanplant. Honden richt de Toradja met succes af op de jacht dier beesten. Men ziet: ook hier is het vraagstuk der hondsdolheid 'n puzzle!

Herbossching is ook in deze streken, waar veel gebied ontwoud is, een vraagstuk van groote beteekenis.

Voedselgebrek is er nooit. ('t Is echter de vraag of de voeding rationeel is, of ze niet te eenzijdig is — maar het aanstellen van een medicus-hygiënist is niet urgent!).

De handel concentreert zich op de passars. Te Makalé is het passar-bezoek te stellen op drie à vierduizend personen per keer. Wat niet gering is! Industrie is er zoo goed als niet. Er worden veel aarden potten gemaakt, niet geschikt voor uitvoer. Aardig is de manier waarop ze van binnen „geglazuurd" worden. Dit zou geschieden met dammarhars. Als de potten nog gloeiend zijn, doet men er wat hars in. Het smelt dan en door draaien en bewegen wordt de heele pot van binnen met een dun laagje bedekt.

Het onderwijs is in handen der zending.

Er zijn in de onderafdeelingen Rante-Pao en Makalé 30 scholen. De klacht is wel eens vernomen, dat er van 't onderricht in 't Maleisch weinig werk werd gemaakt en dat men zich te veel toelegde op 't onderricht in de landstaal, omdat men hiermee de ziel van het Toradja-kind beter bereikt dan met een voor hem vreemde taal! Dit is volkomen juist, als Fries voel ik dit zoo goed... Maar wat zou er van Friesland terecht komen, als er geen onderricht werd gegeven in een „vreemde" taal, de Nederlandsche? En wat zal er van al die kleine volksstammetjes in het groote Indonesië terecht komen, als ze geen taal leeren, algemeen verstaanbaar, om zich onderling te kunnen verstaan?

Bezoek aan een grot bij Tengko.

Hoewel ik mijn reis niet heb ondernomen met het doel natuurschoon te zoeken, heb ik toch geen gelegenheid laten voorbijgaan om er van te genieten, waar het me niet te veel moeite kostte. Van alles had ik gezien: bergen, ravijnen, meren, rivieren, watervallen, oerbosschen, grootsche landschappen, schitterende zonsop- en ondergangen, 'k was van al dat schoon verzadigd, oververzadigd naar ik meende. Grotten had ik nog niet bezocht, hoewel de gelegenheid zich daartoe meermalen had voorgedaan. Maar ik had er steeds eenige uren heen en eenige uren terug voor moeten reizen en dat liet mijn tijd niet toe. In de buurt van Makalé bij Tengko bevinden zich een drietal zeer mooie en uitgestrekte grotten. Ze zijn nog niet zoo heel lang bekend. Wel bij de Toradja's, maar die hielden het bestaan ervan geheim. Ze vreesden, dat ze betreden zouden worden; de dewata's ((goden) zouden vertoornd worden en dit zou hun ongeluk brengen. Maar om een of andere reden werden ze den zendeling, die

Haarlem en Omstreken.

bezig was een huis te bouwen en daarvoor kalk noodg had gewezen: van den druipsteen zou hij heel goede kalk kunnen branden. De zendeling, de heer Zijlstra, bood aan om mee te gaan. Dankbaar werd het aanbod het natuurwonder te bezien aanvaard. Damarfakkels werden meegenomen, een Toradja als gids aangesteld — (omdat wij er bij waren zouden de geesten hem geen kwaad doen) — en zoo trokken wij de duisternis tegemoet. Er woei een koude wind. 't Was er kil. De grond glibberig. Dit kwam van de klei, door banjirs meegevoerd. Op ongeveer manshoogte wees een modderige streep het hoogste peil van 't dan razend snel doorstroomend water. Als er 'n banjir kwam, waren we natuurlijk verloren. Maar 't was mooi weer, 't had kort van te voren in de bergen niet geregend, zoodat er in dit opzicht geen gevaar bestond. 't Was oppassen, want bij het zwakke licht der fakkels kon men holten, scherpe steenen, diepten niet al te best zien. Ook versperden dikke druipsteenen, soms in den vorm van fraaie pilaren, vaak den weg. Hier en daar moesten we door kleine openingen zoo'n beetje op handen en voeten kruipen. Dan verbreedde zich de grot plotseling tot een vele meters breeden gang. Hier en daar waren ruime zalen hoog en breed. 't Gewelf hing vol met grillig gevormde druipsteenen, de vloer was er mee bedekt, zoodat we uiterst voorzichtig moesten loopen. Plotseling versperde een hoog rotsblok den weg. De Toradja nam die hindernis op zijn bloote voeten met het meeste gemak. Ik had stevige spijkerschoenen aan. Wat Toradja *zonder* schoenen kon, kon ik natuurlijk *met*. Dus den rechtervoet kloek en vast ergens op het glibberige blok rots gezet. Die stond, dank zij de spijkers vast. Toen de linkervoet. Die stond ook zoo vast als een huis. Nu de volgende stap. En terwijl ik bepiekerde hoe ik hem dat zou leveren lag ik al achterover, midden tusschen de scherpe en kantige stalagmieten net als ik in 't begin van mijn tocht op Nias onder den omgeslagen auto gelegen had voor ik 't wist. Mijn makkers dachten, dat ik me bezeerd had, maar ik zei gauw: „tida djadi apa". Die uitdrukking laat me sedert den langen nachtelijken tocht met den defecten auto door het oerwoud van Tebing Tinggi naar Lahat niet meer los! 't Was alweer goed afgeloopen: alleen wat schrammen van de scherpe druipsteenen, verder niets.

't Bleek, dat de koperen tabaksdoos in een der achterzakken van mijn rijbroek en de stevige zonnehoed den val hadden opgevangen. 't Speet me voor die doos: ze was plat gedrukt. Dat was haar in het ± 40-jarig tijdperk, dat ze me overal heeft vergezeld, nog niet overkomen!

Ik aanvaardde nu dankbaar de toegestoken hand van den Toradja en beklom het blok. We drongen verder de grot in. Steeds weer nieuwe gangen, nieuwe zalen, waarvan de wanden schitterden in den schijn der fakkels. Na ± een kwartier te hebben „gewandeld" waren we bij den uitgang. We waren allen zeer verheugd de lieve zon weer te zien schijnen.

Van Week tot Week.

8—14 SEPTEMBER.

De Indische paragraaf in de Troonrede. Het beheer van 's Lands overzeesche gewesten zal worden voortgezet in een geest, welke met onze zedelijke roeping jegens die gewesten in overeenstemming is. Om in de toenemende behoeften van land en volk te kunnen voorzien, is ruime toevloeiing van kapitaal onmisbaar. Gewaakt zal worden dat de belangen der Inlandsche bevolking niet door overwicht van dat kapitaal worden benadeeld.

Javaansche studente aan de Rechtshoogeschool. De *Loc.* deelt mede: Wij weten reeds, dat de dochter van R. Taroenomihardjo, Indisch arts te Krawang, thans aan de Rechtshoogeschool te Batavia studeert. Dezer dagen werd ook een dochter van R. M. Soepojo, Indisch arts te Jogja, als leerlinge aan dezelfde hoogeschool ingeschreven. Deze he... oudere zuster, R. A. Soesilah, die een be... als onderwijzeres met Europeesche hulp... de Inlandsche normaalschool te Jogja be...

Zelfbestuur en onderwijs. In de Pertjato... 23 Juli wordt met veel waardeering m... maakt van de benoeming van Mej. Doer... derwijzeres, Europeesche leerkracht, aan de H. I. school te Medan. Deze jonge da... eerste hooger opgeleide vrouwelijke bloe... te van het zelfbestuur, dochter namelijk ... waarnemend Sultan van Serdang.

Chineesch Landraadvoorzitter. Naar de *Loc.* ... is Mr. The Bo Djwan, eerste substituut-gr... den Raad van Justitie te Semarang, ben... tijdelijk buitengewoon voorzitter van de... raad van Toeloeng Agoeng. Mr. The is, ... meenen, de eerste Chineesche jurist, die ... met het voorzitterschap van een Landraa...

Tentoonstelling over Sumatra. In het Museum ... Onderwijs te 's-Gravenhage (Hekkelaan 4... Woensdag 16 Sept. eene Sumatra-Tentoo... geopend. Ze omvat de landstreken van Mid... matra, welke ongeveer tusschen Padang en ... zijn gelegen, n.l. de Minangkabau of Pa... Bovenlanden, de Bataklanden en Deli.

De tentoonstelling blijft geopend tot de ... vacantie. De heer M. Joustra, archivaris ... Batak- en van het Minangkabau-Instituut, ... de opening eene voordracht houden.

Mutaties bij het Hooggerechtshof. De Raadsh... het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, mr. ... Roon Swaan, is benoemd tot vice-presid... wijl de president van den Raad van Justitie ... tavia, mr. H. W. E. Klomp en mr. E. Pin... ter beschikking gesteld van den procure... raal, benoemd zijn tot Raadsheeren van ... rechtshof. (Aneta, 11 Sept.)

Minangkabauraad. Volgens Aneta stelt de Re... met 1 Juni 1926 de instelling van een ... kabauraad voor.

Indië en de cycloonramp. Het Amsterdamsch... 10 Augustus 1925 deelt mee, dat van het ... van den Dag voor Nederl.-Indië" een b... *f* 10.025 is ontvangen ten behoeve van de ... offers der stormramp.

Belangstelling voor Indië. Bij de Staatscourant ... bevinden zich de statuten van de vereeni... Pietersz. Coen (J.P.C.) te Amsterdam, die ... doel stelt, de belangstelling in Nederland ... te vermeerderen en wel door de navolge... delen:

het bevorderen van de gelegenheid om ... te maken naar en door Nederlandsch-Indië ... voor:

a. jongelieden, bij voorkeur tusschen 1... jaar;

b. leeraren, verbonden aan een instelli... hooger, middelbaar en lager onderwijs en ... personen, daartoe door het bestuur op aa... van den adviseerenden raad aan te wijzen; ... voorts door andere wettige middelen, die ... doel bevorderlijk kunnen zijn.

Behalve een bestuur beschikt de ver... over een adviseerenden raad, bestaande ... minste 10 personen, die voor den tijd van ... worden gekozen uit de leden door de al... vergadering en de bevoegdheid heeft het ... te adviseeren in alle aangelegenheden, ... de werkzaamheden der vereeniging, w... het bestuur onder zijn aandacht worden ...

De Landvoogd op de Oostkust van Sumatra. A... dd. 10 Sept. Het bezoek van den Land... Sumatra trekt zeer groote belangstelling. ... avond vóór de aankomst waren langs de ... Laboean—Belawan 40 telefoondraden doo... willigen neergehaald. De verbinding ... nachts hersteld. De daders zijn mogelijk ... nisten, die ontevreden zijn over de pl... verplaatsing van hun kampong.

Invoer van bioscoop-films. Een nieuwe filmordo... tie is 9 dezer afgekondigd, welke in ... treedt op 1 Januari 1926. Alle films moeten ... via Tandjong-Priok worden ingevoerd. Ee... ringscommissie wordt ingesteld. (Aneta, 10 ...)

Japansch Handelsmuseum te Soerabaja. Onder ... belangstelling van de zijde der autoriteiten ... 10den Sept. te Soerabaja een Japansch ... museum geopend.

ngvoorstellingen te Adyar (Britsch-Indië). Uit Solo meldt men aan de *Loc.*, dat in verband met het in December a.s. te Adyar (nabij Madras) te vieren gouden jubileum van de Wereldvereeniging van Theosofische loges, de vereeniging in Ned.-Indië, op voorstel van de afdeeling Solo aldaar, tegenwoordig zal zijn met een compleet wajanggezelschap met gamelanspel. De reiskosten voor dat gezelschap zullen worden gedragen door de loges in Indië, terwijl de afdeeling Solo de resteerende kosten op zich neemt.

Onder leiding van pangeran Koesoemodiningrat is het gezelschap bezig de mooiste spelen en gamelanliederen in te studeeren om te kunnen verschijnen met het beste, dat er op dat gebied te krijgen is.

Omtrent de uitzending van het wajanggezelschap heeft de Regeering geen bezwaar gemaakt, mits voor een goede reisgelegenheid gezorgd worde.

bouwschool te Sawahloentoe. Aneta seint dd. Padang, 9 Sept.: De Mijnbouwschool te Sawahloentoe tot opleiding voor mijnbouwkundig opziener, wordt opengesteld voor jongelieden van alle landaarden.

le brand te Padang. Aneta seint dd. Padang, 7 Sept.: Een drukkerij, een autoverhuurderij en enkele toko's alhier zijn afgebrand. De schade bedraagt *f* 100.000. Een oude inlandsche vrouw is bij den brand omgekomen.

schot op de Begrooting. Het Soer. Handelsblad meldt, dat het vermoedelijke overschot van de begrooting van 1925 70 millioen zal bedragen, exclusief de stijging van de douane-ontvangsten. Het totaal overschot is aan te nemen op 100 millioen. (Aneta, 14 Sept.).

nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Chineesche Kunst.

oeg-Chineesche kunst schijnt nu in de mode te althans te oordeelen naar den stroom van belangden, j.l. Zaterdagmiddag bij de opening der door „Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst" et Stedelijk Museum te Amsterdam georganiseerde oonstelling. De groote voorzaal van dat gebouw ek er werkelijk te klein voor. Reeds lang vóór 't ofeele openingsuur waren alle stoelen bezet, meer de helft der liefhebbers moest langs de wanden en de gangen blijven staan. Op de voorste rijen vrijgelen zetels zetten zich de hooge gasten der Vereeng: Mr. V. H. Rutgers, Minister van O., K. en W., chef der afdeeling, de heer P. Visser, de heer De eilly, gezant van Frankrijk, de heer Raymond chlin, voorzitter van den Raad der Fransche Musea dr. Otto Kümmel, directeur van de afdeeling voor t-Aziatische kunst aan de staatsmusea te Berlijn, directeuren der Amsterdamsche Musea, een groot tal autoriteiten, bestuursleden van kunstvereenigin-, verzamelaars, artisten, enz.

et moet voor den voorzitter, Mr. H. K. Westen-, wel een voldoening zijn geweest, tot zulk een de schare kijklustigen het woord te richten. Hij n dan ook met dank te betuigen voor al de ononden medewerking, ook uit het buitenland. Aan openingsrede ontleenen wij het volgende:

ames en Heeren. Al hopen wij, dat deze tentoonng van Chineesche kunst voor velen een revelaal zijn, wij zijn er ons wel van bewust, dat menigr wellicht vreemd tegenover zal staan. Want zij geen voorwerpen uit de latere perioden, aan een bekend, maar bepaalt zich tot wat wij de klaskunst van China willen noemen, die tot voor en tijd, immers tot het begin van de 20ste eeuw, endeels volslagen onbekend was.

belangstelling voor Oost-Aziatische kunst is nog ekkelijk recent. Het is het eerst de kunst van Jageweest, die wij hebben leeren kennen toen dit , dat zich gedurende eeuwen voor Europeesche loeden volkomen gesloten had gehouden, in 1868 daarvoor wijd openstelde.

e moeder-kunst kende men ternauwernood. Wel het Chineesche porselein bekend, dat door Portuen, Engelschen en vooral Hollanders sedert lang scheepsladingen naar Europa was gebracht en dat de ontdekking van de porselein-fabricage door ger allereerst tot voorbeeld diende. Maar de schilunst, de bronskunst, de plastiek waren in Europa el geheel onbekend.

hans geven wij er ons rekenschap van wat die kunst heeft beteekend, die in de oude Chineesche literatuur zulk een groote plaats heeft ingenomen. Het is niet zoo heel veel wat ons is bewaard gebleven, want het is voornamelijk de schilderkunst geweest, die geleden heeft onder verwoestingen door voortdurende oorlogen en opstanden in China aangericht. Maar toch kunnen wij thans aan voorbeelden toetsen van hoe groote beteekenis die kunst is geweest en wij weten b.v., dat zij tot in de Ming-periode op een zeer hoog peil stond, in een tijd dus, toen de plastische kunsten reeds in verval waren.

Het is in hoofdzaak aan de kunstwerken uit de „Ost-Asiatische Kunstsammlung der Staatlichen Museen" te Berlijn te danken, dat wij in staat zijn een overzicht te geven van de schilderkunst uit den Sung-tijd, zoowel van de rijk gekleurde, zeer gedetailleerd uitgevoerde religieuze schilderingen als van de monochrome, soms even gekleurde schilderingen in Chineeschen inkt. 1)

Ook onze kennis van de prachtige bronskunst is in onze eeuw enorm verrijkt. De bodem van China heeft door den aanleg van spoorwegen, door het graven van putten, door aardstortingen, een deel, zeker nog een klein deel, van zijn begraven schatten teruggegeven.

Tegenover de ceramiek van China staan wij thans eveneens geheel anders dan voor luttele tientallen jaren. Ook hier hebben weder opgravingen ons, wat mythe scheen te zullen blijven, tot tastbare werkelijkheid gemaakt. De vriendelijke producten der „famille verte" en „famille rose" met sommige (niet de beste) voorwerpen uit den Ming-tijd, die eeuwenlang voor de Westersche collectionneurs het hoogtepunt der Chineesche pottenbakkerskunst beteekenden, hebben in onze waardeering een andere plaats gekregen, nu wij de klassieke ceramiek van China hebben leeren kennen. Een geheel vergeten taak van het pottenbakkersbedrijf — vergeten ook in China — het vervaardigen van graffiguren uit klei, is opnieuw ontdekt, en onder veel, wat minderwaardig is, zijn figuren voor den dag gekomen, die met volle recht aanspraak maken tot het gebied der kunst te worden gerekend. 2)

Ik zei reeds dat, wat wij tentoonstellen, velen vreemd zal voorkomen. Maar ik geloof, dat dit gevoel niet blijvend zal zijn bij hem, die zich genegen in deze klassieke kunst wil verdiepen. Zij heeft toch in haar wezen, hoe zeer dit van het onze verschillen moge, geen kenmerkende eigenschappen, die op den duur voor onze Westersche kunstbegrippen onbegrijpelijk blijven. In lijn, vorm en kleur is niets, wat ons onbegrijpelijk behoeft te blijven, al zal de diepere zin van het kunstwerk ons niet steeds worden geopenbaard." 3)

Spreker eindigde met de woorden:

„Is verreweg het meeste op de tentoonstelling uit het buitenland gekomen, wij kunnen toch ook bogen op veel schoons uit Holland, waarvoor wij den inzenders onzen besten dank betuigen. Ik hoop niet te veel te zeggen, indien ik de meening uitspreek, dat het streven van onze vereeniging aan de vermeerdering van het Nederlandsche bezit aan klassieke Chineesche en, meer algemeen, aan Oost-Aziatische kunst niet vreemd is. Wil echter de belangstelling zich in ons land waarlijk ontwikkelen, dan zal het in Nederland, zooals dat in andere landen is geschied, moeten komen tot de stichting van een Museum van Oost-Aziatische Kunst. 4) Om zulk een middelpunt groepeeren zich belangstellenden en ik ben ervan overtuigd dat, als het er maar eenmaal is, het zonder twijfel zal groeien door schenkingen en legaten. Alle begin is moeilijk, maar indien het mogelijk mocht zijn, dat het particulier initiatief — en ik denk hierbij in de eerste plaats aan onze vereeniging — dat begin zou kunnen maken, dan hoop en verwacht ik, dat te zijner tijd de belangstelling en steun van hoogerhand niet zal uitblijven."

Ook de keurig uitgevoerde catalogus dezer bizonder fraaie tentoonstelling is wel een speciale vermelding waard. Na een algemeene inleiding, is de inhoud in drie afdeelingen gesplitst. Bij de eerste, de schilderkunst betreffende, geeft H. E. F. V(isser), Archivaris der vereeniging, gevoelige beschouwingen. Zoo schrijft hij o.m.:

„Door inhoud, wijze van voordracht, samenhang met de caligraphie, niet in het minst ook door haar vaak schier immaterieele, sublieme techniek, bestaat tus-

1) Dinsdagavond 15 dezer heeft Dr. Otto Kümmel voor leden en genoodigden van de Vereeniging van vrienden der Aziatische kunst, in de Industrieele Club te Amsterdam een lezing met lichtbeelden gehouden over deze Chineesche schilderkunst.

2) Opmerkelijk, dat enkele dezer graffiguren dus herinneren aan eenzelfde soort plastiek in Bali en Lombok.

3) Kan ook ditzelfde niet gezegd worden van de Indonesische Kunst?

4) Waartoe toch zeker ook de Indonesische behoort.

schen schilderkunst en wijsbegeerte, tusschen schilderkunst en natuurbeschouwing een onverbreekbaar, innig verband. Zeker hebben verschillende zijden van den Chineeschen geest zich uit kunnen zeggen in prachtige werken der ornamentiek, in schier volkomen, plastische uitingen, in vormen en materialen — de ceramiek! — die van zeldzaam begrip en hoogste verfijning getuigen. Toch zijn er dingen te zeggen geweest — of eigenlijk niet te zeggen geweest — die men slechts door middel van het Oost-Aziatisch penseel, de subtiele zijde, het schoone papier, de sobere tot rijke schakeeringen van den verrukkelijken Oost-Indischen inkt, en de fijne, nooit schelle kleuren, kon pogen aan te duiden." 5)

Het tweede gedeelte: *Figuratieve en ornamenteele Plastiek*, wordt zaakkundig beschreven door T. B. R(oorda), terwijl H. K. W(estendorp) uitlegging geeft der bijeengebrachte verzameling *grafplastiek* en *ceramiek*. 6) Bij ieder nummer is een korte vermelding, zoowel in Nederlandschen als Engelschen tekst, terwijl de catalogus besluit met een fraaie reeks fotografische afbeeldingen.

Uit alles blijkt met hoeveel liefde en toewijding deze tentoonstelling is samengesteld.

Wij eindigen dan ook met een warme opwekking tot niet één, maar tot, zoo veel mogelijk, herhaald bezoek; het genieten zal er telkens grooter door worden.

5) Wat is de serie der vijf schilderijen van Arhat prachtig; vooral de suggestieve kleuren van nummer a.

6) Onder de vazen en kommen zagen wij verscheidene, die aan modern aardewerk doen denken. Er wordt dan ook op dat gebied veel nagemaakt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Inlandsche Volkshuisvestingscongres.

De Loc. (31 Juli) verwelkomt het congres, dat opnieuw te Semarang samenkomt en algemeene belangstelling verdient. Het is een der vele verblijdende teekenen dat Westerlingen de misstanden hier niet meer met de schouderophalende onverschilligheid van den vluchtigen toerist voorbijgaan, doch er voor blijven stilstaan en zich geroepen voelen om ze te helpen wegruimen. Dat is mooi praktisch werk, waarbij het Westen en het Oosten elkander de hand kunnen reiken. Gezamenlijk bouwende aan „*Kromo's woning*", waarvan de modellen verrezen zijn op het voorerf van Semarang's Kaboepaten, zal men tegelijk arbeiden aan het grootere gebouw, dat alleen op kan rijzen op den grondslag van onderlinge waardeering van West en Oost.

Het *Soer. Hbl.* (3 en 5 Aug.) en *De Loc.* (31 Juli en 3 Aug.) geven een verslag van het congres.

Burgemeester *De Jongh* sprak over de ontwikkeling van de Indische steden en wees er op, dat ze vroeger alleen groote desa's waren, en hoe het de arme is, die naar de stad trekt. Dit heeft tengevolge, dat de hygiënische omstandigheden zeer slecht zijn. De sterfte overtreft in den regel de geboorte. De meeste inwoners zijn trekkers. Het meerendeel der bevolking verricht loonarbeid, welke het onverschillig is te Semarang of te Soerabaja of elders uit te oefenen. De ongeorganiseerdheid van den loonarbeid heeft ten gevolge, dat de wet van vraag en aanbod wordt gevolgd, waardoor groote beweeglijkheid der loonarbeiders noodig is. Deze omstandigheid leidt er ook toe, dat hier een staking nooit eindigt. De arbeiders van een werkgever, bij wien gestaakt wordt, keeren niet tot dien werkgever terug; de stakende arbeiders verdwijnen.

Aan de hand van een aantal lichtbeelden liet *ir. Maclaine Pont* iets zien van de door hem gevolgde werkwijze, om *met bamboe een goede woning te construeeren*, zonder dat het bamboe-materiaal aan ratten gelegenheid biedt om zich er te nestelen. Die proeven zijn zeer ver geslaagd. Na veel pogen en ook menige mislukking is spr. tot *een dakconstructie* gekomen, die zeer gemakkelijk uiteen kan worden geworpen en worden schoongemaakt. Deze constructie — te vergelijken met de baleinen van een parapluie — munt uit door stevigheid. Het groote draaggewicht rust op de hoeken der nokbalken, waardoor deze nokbalken zelf van normale afmetingen kunnen zijn en de atapbedekking — bij deze constructie eveneens mogelijk gemaakt — rust op een zoo eenvoudige doch tevens sterke constructie, dat een vallende palm haar niet vernielt. Binnenkort zal spreker een tiental woningen

met een dergelijke dakconstructie opzetten. Daarbij
dan voor den onderbouw djati worden toegepast, w
door ook in dit opzicht aan de wenschen van de
vaan wordt tegemoet gekomen. Met de opmerking
men hier kan zien, welk een brandende kwestie, *de*
betering van de volkshuisvesting op Java tot een
streven te maken, aan de orde werd gesteld, be
de spr. dit gedeelte van zijn voordracht.

Naar *De Loc.* (3 Aug.) verneemt is *door de c*
sie van het Java-Instituut ter bestudeering der w
verbetering, bestaande uit de heeren *Maclaine*
Karsten en *Mooyen*, *bij de regeering een rekest*
diend, waarbij verzocht wordt om bij de verbe
in de woning toestanden in het algemeen en d
dienste der pestbestrijding in het bizonder, in de
volge rekening te houden met de eischen, die uit
nisch en cultureel oogpunt worden gesteld.

Economische en sociale aangelegenheden. De in der hooge belastingen en sociale maatregelen

De heer *Smissaert* geeft in het *Soer. Hbl.* (7
een perspectief van de *Economische en sociale*
gelegenheden in Europa. Onder de menschen, m
hij over het economisch perspectief der oude w
spreekt, zien altijd de best-geïnformeerden de toe
het donkerst in. *De industrie in Nederland* ma
het eerste kwartaal van 1925 een overgangstij
door en de omvang van de handelsbeweging was
gewicht en naar waarde in vergelijking met het
ste kwartaal van 1924 afgenomen; ook de uitvoer
de waarde kwam ditmaal op een lager peil. Uit
ringen waren de voorspoed van de tuinders in
Westland en de groote welvaart in de bloemb
streek.

In zijn jongste jaarverslag van de Javasche
heeft mr. Trip een welsprekend betoog gehouden
belastingverlaging. Nederland heeft zijn afzetgebi
Ned.-Indië voor een niet onbelangrijk gedeelte aa
dere landen moeten afstaan. Of het dit terrein
terugwinnen, zal in hoofdzaak afhangen van het
der lasten, welke als *gevolg van belastingheffing*
ciale maatregelen op de Nederlandsche bedrijven
ken.

In aansluiting met deze waarschuwing vindt
Crt. (10 Aug.) in de „Fabriekscourant" van
spoor" een merkwaardige bevestiging van de
spraak, en het is de „D. C." duidelijk, dat men h
doen heeft met een typisch uitvloeisel der mo
heden, als waarop de heer Trip doelde. De d
van „Werkspoor" vraagt thans aan de arbeiders
in beider belang, genoegen te nemen met minde
Maar feitelijk zou die directie terecht moeten
bij de Nederlandsche Regeering om van haar t
krijgen opheffing der lasten, die het Nederlan
bedrijf drukken en uitsluiten van concurrentie
wereldmarkt. Misschien dat een zakenman als d
Colijn, als eerste minister, naar een dergelijk
zal luisteren.

De Legervoorraden.

Het „*A. I. D. de Pr. Bode*" ontving het verzoek
opneming van de volgende verklaring: De leger
mandant verklaart *ten stelligste*, dat de in het a
„De aftakeling van ons leger', voorkomende
avondeditie van het *Alg. Indisch Dgbl.* van Za
1 Augustus 1925, gegeven voorstelling van zaken
de stand der leger-voorraden een ernstige voort
verdediging zou uitsluiten, volstrekt bezijden de
heid is.

Het „A. I. D." verklaart zich te verheugen d
stellige verklaring over de legervoorraden een
maakt aan gerezen twijfel (*Deli Crt.* 10 Aug.). H
Hbl. (27 en 29 Juli en 4 Aug. 3de bl.) wijdt ee
schouwingen aan de desbetreffende artikelen
„*Java-Bode*" (31 Juli) en 't „*A. I. D.*"

De bevolkingsrubbercultuur.

Door den dienst der belastingen is eene twe
vulling samengesteld op de monografie over
bercultuur. Aan de hand van deze aanvulling
De Loc. (6 Aug.) e. e. a. over *de bevolkingsru*
tuur in Palembang. Een bevolkingsrubbertuin
de wijze van exploiteeren betreft, uiteraard iets
dan een op modernen grondslag geëxploiteerde
tuuronderneming. Noch met zaadselectie noch
oculatie houdt de Inlandsche rubberman — ook al
in algemeenen zin gesproken — zich op. Hij
de bibit, die in de bestaande tuinen voor
ligt, plant die uit in een voor een cultuuronderneming
veel te dicht plantverband en begint, met toepassing
van de meest verschillende methodes, te tappen

zoodra er wat te tappen valt. Is een deel van den aanplant te zeer uitgemergeld, met 't gevolg, dat de boomen geen latex meer leveren, dan wordt er niet getapt op grond van de stellig niet onjuiste overweging, dat er — niets te tappen valt. Men wacht dan, tot tijd en wijle er van de boomen weer latex gewonnen kan worden. Het behoeft na deze uiteenzetting geen betoog, dat de bevolking het „clean-weeding systeem" nimmer heeft toegepast. Hoogstens werd het onkruid, wanneer het al te welig ruim opschoot „in grooten stijl" opgeruimd. Onder den druk der malaise zijn de Europeesche cultuurondernemingen er toe overgegaan om derwijze te handelen en na verloop van eenigen tijd bleek, dat de bevolkinsnegatie van het clean-weeding systeem nog zoo kwaad niet was. Het wordt dan ook niet langer in toepassing gebracht. Aanleg van den tuin en tappen van latex — zoo iets te tappen valt — vormen dus de hoofdwerkzaamheden in den bevolkingsrubbertuin.

Het „A. I. D." (*Deli Crt.* 12 Aug.) vertelt van *de tegenwoordige geldwegsmijterij in Djambi*. Het autorijden is hier feitelijk uitsluitend een vermaak evenals de bangsawan. Djambi is naar geen enkelen kant met de overige deelen van het gewest door een weg verbonden en in de plaats zelf is de geheele straatlengte slechts 5 K.M. En op deze 5 K.M. rijden reeds 156 auto's en met elke boot worden nieuwe aangevoerd. Dezen mallemolen vindt men, zij het op kleinere schaal, ook op een aantal andere plaatsen langs de rivier. Het summum wordt wel bereikt te Moeara Tambesi, waar één auto de beschikking heeft over 150 M. weglengte en bij gebrek aan ruimte niet kan draaien en daarom den weg beurtelings voor en achteruit aflegt!

De „Java Bode" (*Deli Crt.* 12 Aug.) klaagt er over, dat de levensstandaard voor het overgroote deel der Europeesche gemeenschap in Palembang, ondragelijk hoog wordt. De berichten, die haar vanuit Djambi bereiken, overtreffen echter alles. *De koelieloonen staan daar op een basis van een flink Europeanen-inkomen.* Wat zegt men wel van dagloonen van 7.50 tot 10 en 15 gulden?

De *Deli Crt.* (15 Aug.) bespreekt het resultaat van het Amerikaansche onderzoek naar *de positie der rubbercultuur in al zijne geledingen*. Het rapport is verschenen in den vorm van een publicatie van het Dep. van Handel te Washington, onder den titel *The Plantation Rubber-Industry of the Middle East*. De schrijver berekent, dat van de beplante oppervlakte in het Oosten niet minder dan 69 % in Britsche bezittingen is gelegen, 29 % in Ned.-Indië en 2 % in het Fransche Indo-China. De heer Figart, die Ned.-Indië bezocht, komt evenals de heer Still tot *de conclusie dat er een tekort aan rubber zal zijn in de toekomst*. Hij berekent het begin daarvan in 1928 en acht het veel lager dan zijn voorganger. Maar ook hij vergeet — aldus de „*D. C.*" — zoogoed als de heer Still om de veel hoogere productie der geselecteerde rubbertuinen in aanmerking te brengen. En dat is een groote factor voor de toekomst.

De gouvernements-rechtspraak in de Buitengewesten.

In het *Bat. Nwsbl.* (5 Aug.) bespreekt S. bovengenoemd onderwerp. Het Dep. van Justitie vindt de door de B. B.-ambtenaren om haren eenvoud en snelle werking zoo hoog geprezen *adatrechtspraak* uit den booze en ziet alleen heil in de Gouvernementsrechtspraak. De ambtenaren B. B. voelen meestal eerst dan voor Gouvernementsrechtspraak als een streek daar, naar hunne inzichten, rijp voor is en er ook rechterlijke ambtenaren voor beschikbaar zijn. Moge zulks op Java wel het geval zijn, in de Buitengewesten ontbreekt daar vaak nog heel veel aan. Een zeer groot aantal *Landraden* wordt voorgezeten door den B. B.-ambtenaar. Nu zijn B. B.-ambtenaren wel van alle markten thuis, doch begrijpelijk is, dat waar zij niet die wettenkennis hebben, die een meester in de rechten bezit, alle crimineele vonnissen onderworpen zijn aan revisie door de Raden van Justitie en van civiele vonnissen appèl op die Raden is toegestaan en, waar deze Raden enkel bestaan uit rechtsgeleerden, geheel doorkneed in het formulisme, dat de Gouvernementsrechtspraak aankleeft, dus nog al eens een vonnis van de Landraden door een B. B.-ambtenaar voorgezeten, wordt vernietigd. De bevolking wordt bovendien gedreven in de armen der procureurs-bamboe, want zonder deze, is in een civiele zaak b.v. niets te beginnen. Tegen het formalisme, een inderdaad niet uit te schakelen factor in de rechtspraak, wordt, door de toevoeging van onbekwame griffiers, vaak gezondigd en vernietiging of herbehandeling van het vonnis, 't eerste fnuikend voor het aanzien der rechtspraak, het tweede voor een vlotten gang van zaken, is het onvermijdelijk gevolg ervan. Wanneer nu nog onder de oogen wordt gezien het feit, dat de griffiers en deurwaarders aan de Landraden verbonden, aan de betrokken partijen vaak veel te hooge kosten in rekening brengen, dan kan men begrijpen hoe het komt, dat de Gouvernementsrechtspraak, werkt zij op de hierbedoelde gebrekkige wijze, het volk niet raakt, eer zelfs tot ergernis strekt. Bovendien schijnen bruikbare griffiers niet overvloedig te zijn, zoodat vaak met inferieur personeel gewerkt moet worden en dan rijst de vraag of het niet beter ware, dat de Gouvernementsrechtspraak haar plaats zoolang afstaat aan de adatrechtspraak, totdat zij mogelijk in de toekomst in vol ornaat hare intrede kan doen. De vonnissen der adatrechtspraak zijn ook aan revisie onderworpen, n.m. van den Resident. Bij wederinvoering der adatrechtspraak vergaat het gilde procureurs-bamboe ten gronde, het verloop der zaken is veel korter en snel recht een oogenblikkelijk gevolg, formalisme bestaat daarbij haast niet.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

China en de Islam.

I.

Over de Mohamedaansche Beweging in China hoort men niet veel spreken, schrijft men in de „Perniagaän" van 27 Maart 1925, daarbij in herinnering brengende, dat, volgens de gegevens, voorkomende in het Boek „Hui Hui Yuan Lai" (pag. 302), de Mohamedaansche Godsdienst, nu ongeveer een 1000-tal jaren geleden, vanuit Arabië en Perzië, over land, naar China werd verspreid en dat het oorspronkelijk gering aantal volgelingen geleidelijk tot miljoenen is vermeerderd.

In het jaar 1909 werd de sterkte, blijkens het vorkomende in de October-aflevering van het Tijdschrift „Revue du Monde Muzulman", geschat op:

In de provincie	Chihli	1.000.000
„ „ „	Shansi	25.000
„ „ „	Mantsjoeria	300.000
„ „ „	Shantung	200.000
„ „ „	Kansu	3.500.000
„ „ „	Shensi	500.000
„ „ „	Honan	250.000
„ „ „	Kiangsu	250.000
„ „ „	Anhwe	40.000
„ „ „	Chekiang	7.500
„ „ „	Szechisan	250.000
„ „ „	Hupeh	10.000
„ „ „	Yuunan	1.000.000
„ „ „	Kwechow	20.000
„ „ „	Hunan	20.000
„ „ „	Kiangsi	2.500
„ „ „	Tukien	1.000
„ „ „	Kwangsi	20.000
„ „ „	Kwantung	25.000
Of te samen in de 19 provincies		7.421.000

Neemt men de schatting over van Said Solejman, dan zou het aantal Mohamedaansche Chineezen in China bedragen 40 miljoen of ongeveer 1/10 gedeelte van de geheele bevolking.

De diensten van tal van Mohamedaansche Chineezen werden door de opvolgende Keizers van China op hoogen prijs gesteld en velen hunner werden tot de hoogste waardigheden in het land geroepen, doch sedert de vreemdelingen hun invloed deden gelden en van meening waren, dat de leiding van de Chineesche zaken niet aan de Mohamedaansche functionarissen kon worden toevertrouwd, ontstond wantrouwen tusschen het hoogste gezag te Peking en het Mohamedaansch gedeelte der bevolking.

Volgens bovenstaande opgave is de provincie Kansu het grootste Mohamedaansche centrum in China en wel meer in het bijzonder de stad Hochow.

De correspondent van de „North China Daily News" maakte onlangs uit Lanchow (Kansu) in dit nieuwsblad melding van de aanwezigheid in het Noordelijk gedeelte van de provincie Kansu van uitgestrekte gezonde gronden ter breedte van honderden palen.

Er zijn evenwel ook nog andere meer smalle terreingedeelten, die zich uitstrekken tot aan de uitloopers van hetgebergte, dat bekend is onder den naam van Nan Shan.

De vlakke bodem dezer terreinen is zandachtig en begroeid en levert fraaie natuurgezichten op.

In deze provincie loopt de oude groote weg naar Centraal Azië, die vroeger dikwijls zulk een groote rol

heeft gespeeld en door de Mohamedaansche Chineesche bevolking in het Noord-Westelijk gedeelte van de provincie, tijdens de vele binnenlandsche oorlogen werd verwoest.

Het is van uit Hochow dat de leiders en de inwoners zich verspreidden, in het Zuiden tot Taochow en tot Sining in het Noorden, terwijl, ten einde die godsdienstige beweging zooveel mogelijk in evenwicht te houden, de Chineesche regeering vele jaren de politiek volgde van het verleenen van de hooge functies in de provincie en meer in het bijzonder van de militaire, aan de leiders dier actie.

Zoo heeft de Mohamedaansche Generaal Ma Tu Hsiang te Chahar in het Oosten de teugels in handen tot aan Shansi.

Zijne familieleden voeren het bestuur te Ningsia.

In het district Liangchow handhaaft de derde zoon van den ouden fanatieken muzelman Ma Han An, met kracht het gezag.

Ten Westen van dit district, is de Mohamedaansche generaal Ma Lin te Kunchow de leidende persoon.

Tusschen Hochow en Tibet in het Zuiden is van de vier commandanten de groote despoot generaal Ma Chi te Sining geplaatst.

Zoodat men kan zeggen, dat de geheele streek van Noordwestelijk China in handen is van vreemden met een vreemden godsdienst, die naar welgevallen met de Chineezen kunnen handelen zooals zij dat wenschen.

Ten slotte wijst de correspondent nog op den toestand in het Chineesche gedeelte van Turkestan, waar, hoewel het meerendeel der bevolking niet Mohamedaansch is, toch Mohamedaansche autoriteiten het gezag in handen hebben.

Het is zijns inziens zeer goed mogelijk, dat de toestanden en verhoudingen in de provincie Kansu de aanwezigheid van vele Mohamedaansche gezagvoerenden noodzakelijk maken, die, voor het geval een broederoorlog uitbreekt, hunne gewapende macht ter beschikking hebben.

Doch ook is het mogelijk, dat zij droomen van de stichting van een Mohamedaansch Rijk, dat zich uitstrekt van Tasik Bajkal tot Tibet en van Bokhara tot Mongolië.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de Chineesche en Inlandsche Persbureaux in Ned.-Indië.

De aanwezigheid van Chineesche en Inlandsche persbureaux, is in Ned.-Indië eene hooge noodzakelijkheid, want op die wijze moet de Chineesche en Inlandsche Pers hare vleugels uitslaan en kan zij de opgenomen taak naar behooren vervullen.

Zij ontvangt daardoor nuttige en vertrouwbare berichten, die het lezend publiek tevreden stellen en waardoor het aantal abonnementen toeneemt.

Deze plicht, goed opgevat, doet het peil der journalistiek en den maatschappelijken stand der journalisten stijgen.

Dat aan het oprichten van een werkelijk goed Persbureau, waarin een compleet stel journalisten werkzaam is, hooge geldelijke eischen worden gesteld, spreekt van zelf en is aan iedereen wel bekend.

Wanneer men echter, zoo wordt in de „Sinar-Sumatra" van 23 Maart 1925 gezegd, kennis neemt van den inhoud der Chineesche en Inlandsche Nieuwsbladen, dan moet men wel tot de couclusie komen dat er ten deze nog wel iets ontbreekt, dat moet worden aangevuld en welk gebrek hoofdzakelijk ontstaat uit het feit, dat zoo weinig Redacties bij de aanwezige Telegraaf- en Persbureaux in Ned.-Indië zijn aangesloten.

De Nederlandsche Pers heeft in Ned.-Indië haar eigen Persdienst, die het publiek tevreden stelt, terwijl de Chineesche en Inlandsche Pers moet vertrouwen op de berichten, welke de Nederlandsche Pers aanbiedt.

Het feit bestaat, dat in de laatste maanden, op Java, plotseling tal van Chineesche en Inlandsche persbureaux zijn opgericht, die met elkander concurreeren, ter verkrijging van abonné's voor de in Indië verschijnende Nieuwsbladen

Daarbij doet zich het verschijnsel voor dat de toegepaste tarieven zóó hoog zijn gesteld, omdat men anders de hooge loonen der vaste correspondenten niet kan betalen, en dat men verplicht is een geldelijk voorschot te vragen voor de berichten, welke men later leveren zal

De Schrijver heeft niet de bedoeling de handeling van de oprichters dier Chineesche en Inlandsche Pers bureaux te laken, doch vindt het wel vreemd, geld te vragen, alvorens die bureaux de bewijzen hebben geleverd van hetgeen zij kunnen presteeren

Uit een zakelijk standpunt bezien, zal er trouw van de zijde van het publiek, onder die omstan heden wel geen groot vertrouwen worden geschon aan de Beweging dier Persbureaumannen, want Publiek zal in de eerste plaats wel willen weten de toegezonden berichten zijn verkregen door eig bemoeiingen dan wel door het eenvoudig overnem uit de Nederlandsche Nieuwsbladen.

De ondervinding, welke men ten deze zal opdo zal wel uitsluitsel geven, waarbij de Schrijver de o merking maakt, dat het algemeen belang de beken stelling van de verklaring eischt, dat het publiek, t aanzien van de nieuw opgerichte Persbureaux, d noodige voorzichtigheid zal betrachten

De praktijk wijst aan dat één of twee personen, d in de journalistiek werkzaam zijn, al spoedig neig gevoelen voor de oprichting van een eigen Persbure en daarbij de meest mogelijke reclame gebruiken, te einde de aandacht van het publiek te trekken.

Zulk eene actie heeft, in aanmerking genomen d wenschelijkheid dat iedere plaats van eenig bela over een eigen werkelijk Persbureau beschikt, ge bezwaren in, doch, wanneer, zooals thans, dikw 3 Persbureaux in eene stad aanwezig zijn, dàn k de schrijver zich met dien toestand moeielijk ve eenigen.

Zijns inziens is zulk een groot aantal overbodi waar het algemeen bekend is dat die Persbureau berichten verspreiden, die alle van denzelfden inhou zijn.

Naar zijne meening zal het bedrijfskapitaal, waa mede de plotseling opgekomen Persbureaux werke wel beperkt zijn tot het noodige schrijfmateriaal, te wijl het aanwezige personeel zich wel zal bepalen to misschien één correspondent.

Men stempelt zulk een bureau echter met den naa van Persbureau, ten einde aan het verlangen na verhooging van eigen grootheid te voldoen.

Een goed verzorgd Persbureau moet met voldoen bedrijfskapitaal werken en zijne taak ernstig opva en niet beginnen met het vragen van gunsten van a lei aard, die het wantrouwen opwekken van publiek.

De Schrijver persoonlijk wil gaarne de Chineesch en Inlandsche Nieuwsbladen in Ned.-Indië steun doch de Persbureaux moeten eerst de bewijzen lever dat zij noodig en nuttig zijn en goed werk kun leveren.

Wanneer zulk een Persbureau echter niet meer dan een overschrijfkantoor van de in Indië versch nende Nederlandsche Nieuwsbladen, dan doet het p bliek beter de Beweging dier Persbureaumannen laten voor wat zij is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Geschiedkundige Tijdtafel van Suriname.

Door den Vertegenwoordiger der Vereeniging Oost en West in Suriname, de heer Fred. Oudschans Dentz, samengesteld een geschiedkundige tijdtafel van Suriname, bevattende een volledig overzicht van alle wetenswaardigheden der kolonie, aanvangende 1613 tot 19 in tijdsorde en voorzien van een alphabetischen klapper, door hem in samenwerking met den heer J. Bueno de Mesquita, Hoofdcommies aan het Immigratie Departement, daaraan toegevoegd.

Verkrijgbaar bij de boekhandelaren J. H. de Bussy Amsterdam en M. Nijhoff, Den Haag. Prijs *f* 1.—.

De Indische Gids.

De Sept.-afl. opent met het portret van den nieuwe Minister van Koloniën Z.Exc. Welter. — Dr. H. C. Her ting begint de artikelenreeks met een beschouwing over de positie van den adel ten opzichte van het volk op Java. De schr. constateert, dat het reeds door de Oost Indische Compagnie van de Javaansche vorsten over genomen, sedert in 1830 door den Gouverneur-Generaal van den Bosch uitdrukkelijk toegezegd, later in het regeerings-reglement van 1854 opgenomen, erfelijkheids beginsel bij de benoeming van regenten inderdaad tot op heden te recht gehuldigd is gebleven, dat voorts de noodzakelijkheid om het Javaansche volk steeds onder de onmiddellijke leiding van eigen hoofden te laten (art. 67 R. R.) niet altijd voldoende in het oog is ge houden, doch vooral dat het met de beide vooraf gegane

maximen direct verband houdend beginsel om den Javaanschen adel steeds aan de spits van het volk te doen staan, meermalen verkracht is geworden, — naar hij meent — niet opzettelijk, dóch in den regel, althans in de laatste 10 jaren, omdat de Overheid, luisterende naar nieuwe leuzen, wijkende voor- of zelfs instemmende met- Westersche moderne democratische begrippen, niet genoegzaam bedacht heeft dat dit zoowel uit het oogpunt van billijkheid als van beleid en utiliteit alleen te rechtvaardigen zou zijn geweest, voor zoover de bestaande Oostersche traditiën en historisch vergroeide verhoudingen onaangetast konden blijven, of slechts geleidelijk behoefden te veranderen. Men heeft z. i. in zijn ijver voor de toepassing van nieuwe denkbeelden, afkomstig uit het Westen, waar de adel geen rem meer pleegt te zijn voor democratische wenschen, zich daarop blind gestaard en de tegenstelling over het hoofd gezien dat daarentegen, met name op Java, de aristocratie nog beteekenis heeft en moet behouden.

Zoolang Indonesië het oppergezag van Nederland erkent blijft de waardeering van den Javaanschen adel een eereschuld meent Dr. H., want dat er bijv. reeds zoo lang in bevredigende mate orde en rust heerschen op Java en Madoera is zeker niet in de laatste plaats te danken aan den inheemschen aristocraat-bestuursambtenaar. Behalve eene blijvende consequente en angstvallige toepassing der artikelen 67 en 69 van het Reg. Reglt. zou schr. o.m. dan ook wenschen: op de inrichtingen van onderwijs bestemd voor de vorming en hoogere vorming van Inlandsche bestuurs- en rechterlijke ambtenaren, uitsluitend toe te laten de zonen van aanzienlijke Inlanders (Raden en hooger).

Onder het opschrift „Het angstverwekkende kluwen" treedt de hr. J. van Roon nogmaals in het strijdperk tegen de onbillijke ongelijke pensioenregelingen van Indische militairen. Het artikel wordt in een volgende afl. voortgezet.

De hr. W. van Braam geeft een naschrift op zijn in het vorig Nr. geschreven bijdrage over het Paketvaart-Contract, in verband met het sedert aan den Volksraad aangeboden ontwerp regelende de verhouding van het Gouvernement tot de Paketvaart Mij.

Overigens de gewone rubrieken: Varia, Revue van brochures, enz., Buitenland, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie.

Algemeen Landb. weekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (8 Aug.). Groenbemesters op 6000 voet, door J. — Zoeklichten over den omtrek. — Wortelziekten bij Hevea, door J. R. Harmsen. — Bosch- en grondpolitiek in de Preanger-Regentschappen, door P. K. Heringa (slot). — De Begrooting 1926 van Landbouw in den Volksraad (vervolg). — Herbeplanting der laharstreken (vervolg). — Sprokkelingen buitenlandsche publicaties. — Weekrevue.

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 29 (31 Juli—6 Aug.). — Volksraad-dagboek. Kantteekeningen van een toeschouwer (vervolg). — Met de automobielcompagnie dwars door Java (vervolg). — De samenwerking tusschen Indonesiërs en Nederlanders, door Casajangan.

Id. No. 30 (7—13 Aug.). De planter en de politiek. — Nieuw-Guinee zelfs als toekomstig industrieland, door J. M. van Leenhoff. — Verder vervolgartikelen van Casajangan en beschrijving automobielcompagnie-tocht.

Zending- en Missie-periodieken.

Lichtstralen op den Akker der Wereld. 1925, No. 3—4. Van zaai-akker en oogstveld. Schetsjes uit het zendingsleven op West-Nieuw-Guinea, door J. van Muijlwijk (met afb.).

De Timor-Bode. Aug. '25. Iets over de Zuid Wester eilanden, door L. Geerdink. — Dienstreis naar Rote en Savoe, door Ds. E. C. A. A. van den Wijngaard.

Nederlandsch Zendingsblad. Sept. '25. In memoriam Jonkvr. H. B. de la Bassecour Caan (met portret). — Een tocht over de Suriname-rivier, door S. Beck.

Annalen Missiehuis Tilburg. Sept. '25. Avonturen in de avonduren op Kei. Herinneringen van Br. B. Smulders.

Berichten uit de Heidenwereld. Sept.—Oct. '25. Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhardt. — Jamaica, door F. Weiss (gesteldheid van het eiland, plantengroei, dierenwereld).

De Banier. 24 Juli '25. Beletselen bij heidenen en mohammedanen om tot den christelijken godsdienst over te gaan (vervolg). — Misbruiken door het desahoofd in zijn hoedanigheid bedreven (vervolg). — De agrarische kwestie in Indië, door K. Dijkema (vervolg).

De Katholieke Missiën. Sept. '25. De congregatie van het Goddelijk Woord in de Missie der Kleine Soenda-eilanden (met ill.).

Waarom geen R.K. Missie op Bali.

In een overzicht van de R.K. Missie op de Kl. Soenda-eil. in bovengenoemd Nr. van de Kath. Missiën wordt in het kort uiteengezet om welke reden de plannen tot vestiging der Missie op Bali (waarover zooveel is te doen geweest) voorloopig van de baan zijn.

„Verleden jaar achtte de missie ook den tijd gekomen om zich aanraking te verschaffen met de cultureel betrekkelijk hoogstaande en talrijke bevolking van het eiland Bali. De bedoeling was met een Hollandsch-Inlandsche school te beginnen en te dien einde werd subsidie bij het Gouvernement aangevraagd. Men meende die echter te moeten weigeren op grond van het verzet in den Volksraad en — zooals werd gezegd — van de bevolking. Ofschoon nu een ongesubsidieerde vestiging der missie niet geweigerd schijnt te kunnen worden, oordeelt men toch beter te doen, ook om financieele redenen, voorloopig de zaak nog verder in studie te nemen en een gunstiger tijdstip af te wachten."

De Indische Post.

Het Nr. van 1 Aug. behandelt het Indische ontwerp kinder- en vrouwennachtarbeid en de nieuwe bioscoopordonnantie. — De hr. W. O. J. Nieuwenkamp schrijft over zijn nieuwen vondst op Bali (tekst gelijk aan dien in het Amst. Handelsbl. van eind Aug. en in de Sept.-afl. van Ned. Indië Oud en Nieuw). — De rubriek Onderwerpen van deze week bevat een interview met den oud-gouv.-gen. Idenburg hoofdzakelijk over de candidatuur van den hr. P. Bergmeyer voor de Tweede Kamer. — In „Naar Java's Zuidkust" beschrijft S. J. G. R. de natuur enz. van het gebied der Poppok-baai, zuidelijk van Toeloengagoeng. — L. wijdt eene beschouwing aan de welvaart van de bevolking op Java, weer eens een onderwerp een commissoriaal onderzoek. — Verder wordt het luchtverkeersvraagstuk voor Indië behandeld, belicht uit een militair standpunt. — En ten slotte eene bijdrage over den porceleinhandel der Oost-Indische Compagnie.

De Periskoop.

No. 41 van 8 Aug. van dit Surinaamsche weekblad bevat een interessant artikel van A. P. Penard: Iets over de geboorte en de opvoeding van het kind bij onze Caraïben. — J. C. geeft het eerste gedeelte eener beschouwing over „Vestigingsplaatsen" in Suriname, d. z. plaatsen waar Britsch-Indische en Ned.-Indische immigranten en de creolen den klein-landbouw beoefenen.

Korte Berichten.

Het Nr. van 7 Aug. bevat o.m. Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1925 (vervolg). — De uitvoer van eenige producten uit Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1925. — De in- en uitvoerhandel van Makassar gedurende 1924.

Vakblad voor Biologen.

De Sept.-afl. bevat o.a. eene bijdrage van Prof. E. Dubois over „De plaats van den Pithecanthropus onder de primaten en zijn genealogische betrekkingen naar de beschouwingen van Boule". — Over de resultaten van de onder leiding van Dr. K. W. Dammerman te Buitenzorg gehouden en in Juni jl. beëindigde Soemba-expeditie wordt medegedeeld: „De bedoeling was de fauna en flora van dit nog weinig bekende eiland te onderzoeken. Zoowel Oost- als West-Soemba werden bereisd; het eiland, dat bijna geheel kaal is en zeer arm aan bosch, bleek ook faunistisch zeer arm. Vooral zoogdieren waren uiterst schaarsch. Alleen aan vogels en insecten werd nog een aanzienlijke buit meegebracht, van de eerste groep ruim 500 stuks in 87 soorten, waaronder 13, die nog niet bekend waren van Soemba en vermoedelijk ook nog eenige nieuwe soorten. Ook onder de insecten zal zeker veel nieuws zijn, daar Soemba in dit opzicht nog zeer slecht geëxploreerd was."

De Indische Mercuur.

No. 37 (11 Sept.). Het verschepen van sinaasappels uit Suriname, door Prof. G. Stahel, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De Nederlandsche Overzeesche gewesten op de XIIIe Nederlandsche Jaarbeurs, door W. L. Utermark. — Een interview over tabak. — De toekomstige stijging van den palmolie-export. — De Soekaboemische en Rubberplantersvereeniging. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — Van de Afd. Handelsmuseum Koloniaal Instituut eene opgave van recente rubber-literatuur.

Tijdschrift voor Econ. Geographie.

De Sept.-afl. publiceert eene zeer belangrijke bijdrage van Dr. S. van Valkenburg: Economisch-geografische beschouwingen over de productie van het groot-landbouwbedrijf op Java en Madoera (met losse kaart in kleurendruk), waaraan in een der volgende Nrs. van het Kol. Weekbl. een deskundige bespreking zal worden gewijd.

Theosofisch Maandblad voor N.-I.

In de Juli-afl. is opgenomen het eerste gedeelte van de „Widhya Pramana" (de geheime leer op Java). Naar een oud-Javaansch handschrift genaamd „Dharma-Soenja", met een korte verklarende beschrijving, door J. Kruisheer. — Verder bevat deze afl. een en ander over de Prambanan-oudheden, voordracht gehouden door L. J. P. op het jongste congres der Ned.-Ind. Teos. Ver. te Jogjakarta.

* * *

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche en der Nederlandsch-Indische krijgsgeschiedenis. 30e Jaarverslag (tot 31 Dec. 1924). ('s-Gravenhage, Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf).

Report on a collection of recent shells from Obi and Halmahera (Moluccas), by Dr. C. H. Oostingh. (Communications from the geological Institute of the Agricultural University, Wageningen). (Wageningen, H. Veenman & Zonen).

Zegelverordening 1921. Uitvoeringsvoorschriften — Toelichtingen — Voorschriften op de naleving en toepassing — Register. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeijer. (Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië. No. 36). (Batavia, G. Kolff en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1925, No. 32. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Over de vlechtmethoden gebruikelijk bij de Kaliná (Suriname), door W. Ahlbrinck. Met ill. (Anthropos. XX, Nr. 3—4).

Neger-Engelsche spreekwoorden. (Odo's). Opnieuw verzameld. 5e Aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde).

Het probleem Nederland-Indonesië. Hoe kan de band tusschen Nederland en Indonesië behouden blijven? door W. J. Knoop. ('s-Gravenhage, N.V. „Adi Poestaka"). (Eene bespreking van dit werk in het Kol. Weekbl. wordt voorbereid).

De zesde Ned.-Indische Jaarbeurs en Jaarmarkt te Bandoeng 20 Juni—5 Juli 1925. (A. de eigenlijke jaarbeurs. B. de electriciteits-tentoonstelling). Met afbeeldingen (Indië. Geïll. Tijdschr. 2 Sept. '25).

Oud-Batavia (het heilige kanon), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 11 Sept. '25).

Minister (van Koloniën) Welter, door J. H. Ritman. (De Vrijheid, 9 Sept. '25).

Het Serimpi boek (bespreking van het onder dien titel door Volkslectuur te Weltevreden uitgegeven werk). Met ill. (Holland Express, 12 Sept. '25).

Het kerkgebouw der Protestantsche Gemeente te Bandoeng, Architect Prof. C. P. Wolff Schoemaker. Met ill. (Ind. Bouwk. Tijdschr., 30 Juni '25).

De nieuwe Kerk te Bandoeng. Met ill. (Bouwen. No. 12, 5 Sept. '25).

Gegevens over Djokjakarta 1925 (met Voorwoord van den Resident L. F. Dingemans). Met afbeeldingen. (Magelang, Firma Maresch).

De Inlandsche volkshuisvesting als uiting van den volksgeest, door A. R. (De Taak, 23 Juli '25).

Suriname.

De Koloniale Staten hebben dd. 20 Augustus het volgend adres verzonden aan de Staten-Generaal:

„De Koloniale Staten van Suriname hebben de eer zich, krachtens art. 103 van het Regeerings-reglement, met het volgende te wenden tot de Staten-Generaal:

1. Nadat op de definitief vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1924 in art. 209 een algemeen crediet van ƒ 300.000 was beschikbaar gesteld voor de in bewerking zijnde nieuwe wedderegelingen voor de landsdienaren in Suriname, welke post eveneens voorkwam op de destijds in behandeling zijnde begrooting voor het dienstjaar 1925, werd door de Koloniale Staten op 10 Mei 1924 van den Gouverneur een missive ontvangen, houdende toezending van de reeds te voren in uitzicht gestelde ontwerpen voor de algemeene salarisherziening.

2. Blijkens de inleidende alinea's van § 1 van genoemde missive werd door Zijne Excellentie opzettelijk de briefvorm gekozen, ten einde het overleg omtrent de inmiddels op te maken en aan de Staten in te dienen wijzigingsbegrooting voor 1925 te bespoedigen en te vereenvoudigen.

3. Bij schrijven van 11 September 1924 deelde de waarnemende Gouverneur aan de Koloniale Staten mede, dat, waar hij de salarisherziening vóór de begrooting voor 1925 haar beslag wilde doen krijgen, het de voorkeur verdiende, het door Gouverneur Heemstra samengestelde plan in den vorm eener wijzigingsbegrooting in te dienen.

4. Intusschen hadden de Kol. Staten, aan de hand van de te hunner beschikking staande gegevens, moeizamen en tijdroovenden arbeid verricht, om de ontworpen salarisherziening aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, gelijk blijkens het slot van laatstgenoemde missive ook aan het Koloniaal Bestuur bekend was.

5. Op 4 October d.a.v. werd de voormelde wijzigingsbegrooting voor het dienstjaar 1925 ingediend, waarin voor het landspersoneel de nieuwe wedden waren uitgetrokken, overeenkomstig de bij den brief van 10 Mei t.v. behoorende ontwerpen.

6. Op 19 November d.a.v. brachten de Koloniale Staten het Voorloopig Verslag op genoemde begrooting uit en mochten zij alzoo verwachten binnen niet al te langen tijd de Memorie van Antwoord te ontvangen.

7. Bij missive van 18 December 1924 deelde evenwel de waarnemende Gouverneur den Staten mede, dat de inzending van gemelde memorie van antwoord vertraging zou moeten ondervinden, omdat de zijdens de Staten gedane voorstellen tot „tijdroovende berekeningen" aanleiding gaven en overleg met den minister, met betrekking tot de salarissen waarin door de Kroon wordt voorzien, noodig was.

8. Inmiddels bleef de memorie van antwoord steeds uit, hetgeen dan ook de Koloniale Staten noopte, om in het op 9 April 1925 uitgebrachte Voorloopig Verslag op de begrooting voor het dienstjaar 1926, waarin wederom bij art. 204 een algemeene credietpost van ƒ 300.000 voorkwam, op te merken, dat zij het zouden waardeeren, indien eens eindelijk deze aangelegenheid kon worden beëindigd, waarbij tevens de vraag werd gesteld, wanneer de memorie van antwoord op de wijzigingsbegrooting toch kon worden tegemoet gezien.

9. Uit het op deze vraag ontvangen antwoord mochten de Staten afleiden, dat de indiening van de memorie van antwoord op meergemelde wijzigingsbegrooting nu althans niet lang meer op zich zou laten wachten.

10. Na de aanneming van de begrooting voor het dienstjaar 1926 door de Koloniale Staten werd alhier bij Publicatie van 16 Mei 1925 (G. B. No. 33) afgekondigd het Koninklijk Besluit van 6 April 1925 No. .., regelende de bezoldiging van eenige hoofd- en rechterlijke ambtenaren.

11. Nu mocht dan toch ongetwijfeld worden verwacht, dat het overleg, op 10 Mei 1924 aangevangen en waarbij, als in punt 7 vermeld, sedert 19 November het woord aan den Gouverneur was, zou worden voortgezet.

12. Zelfs toen op het tijdstip, waarop in Nederland de begrooting voor 1925 definitief werd vastgesteld, nl. op 24 Juni j.l., de Memorie van Antwoord op de aanhangig zijnde wijzigingsbegrooting niet was ingediend, moesten de Staten in de meening verkeeren en verkeerden zij ook in de meening, dat het nog hangende overleg zou worden voortgezet, zij het ook na genoemden datum in den vorm van eene wijzigingsbegrooting voor het jaar 1926, waarvoor alle gegevens beschikbaar waren.

13. In stede van de lang verbeide memorie van antwoord ontvingen de Staten dd. 10 Augustus 1925 een schrijven van den Gouverneur, waaruit zij met verbazing ontwaren, dat Zijne Excellentie op dien dag bij eenvoudige resolutie de salarisregeling voor de landsdienaren — met uitzondering alleen van die der onderwijzers, wier salarissen bij koloniale verordening geregeld — in alle onderdeelen en met terugwerking tot 1 Januari 1925 had vastgesteld.

14. In deze missive deelde de Gouverneur den Staten mede dat Zijne Excellentie deze regeling had getroffen krachtens art. 38 van het Regeeringsreglement, met gebruikmaking van een aan Zijne Excellentie ...

durende haar verlof in Nederland door den minister van koloniën verleende machtiging.

15. Voorts deelde de Gouverneur mede, dat naar Zijner Excellentie's meening, de verdere behandeling van het ontwerp-wijzigingsbegrooting „noodeloos" en „niet noodig" was, waarbij Zijne Excellentie tevens, zij het op een voor de Staten over het algemeen weinig bevredigende wijze, in eene beoordeeling trad van de verschillende opmerkingen en voorstellen, door het College in het Voorloopig Verslag van 19 November 1924 op de betrekkelijke wijzigingsbegrooting gemaakt en gedaan.

16. De Kol. Staten kunnen het niet verhelen, dat deze missive van den Gouveneur in het stadium, waarin zich de onderwerpelijke aangelegenheid sedert 19 November 1924, althans 18 December van dat jaar bevond, voor hen eene even groote verrassing als teleurstelling is, daar hunnerzijds toch geen enkele aanleiding is gegeven om de algemeene salarisherziening niet verder in gemeen overleg te doen tot stand komen.

17. De Kol. Staten zijn van oordeel, dat, al geschiedde de vaststelling der nieuwe wedden door den Gouverneur overeenkomstig art. 38 van het Regeeringsreglement, — waaromtrent gerechte twijfel bestaat, nu ten deze de Raad van Bestuur niet is gehoord, — door de hiervoren uiteengezette behandeling van zaken in strijd gehandeld met art. 37, lid 2 van het Regeeringsreglement, voorschrijvende, dat de bezoldigingen van het personeel in Overheidsdienst voor zoover uit de koloniale gekweten, op de koloniale huishoudelijke begrooting moeten worden gebracht.

18. Het gevolg van deze handelwijze — de al dan niet rechtsgeldige totstandkoming ter zijde gelaten — is toch, dat de Kol. Staten, voor wat betreft de dienstjaren 1925 en 1926, en de Staten-Generaal, voor wat betreft eerstgemeld dienstjaar, nu voor het voldongen feit zijn geplaatst, dat de gouveneur niet slechts de nieuwe wedden heeft geregeld, maar deze ook doet uitbetalen, zonder dat eerst de Koloniale Staten en vervolgens de Staten-Generaal de onderscheidene credieten voor de verschillende betrekkingen hebben gevoteerd.

19. Bovendien zal de begrootingswetgever ook in komende jaren bezwaarlijk de aldus voor de betrokkenen geschapen rechten kunnen ter zijde stellen.

20. De Koloniale Staten zijn van den aanvang af onder den indruk gebracht en gelaten — en verondersteld mag worden dat ook de Staten-Generaal onder dien indruk hebben verkeerd — dat de *f* 300.000, die waren uitgetrokken voor uitgaven voor nieuwe wedderegelingen, evenals in beide vorige jaren was geschied, slechts in den vorm van bijslagen zouden worden uitgekeerd, totdat in beide instantiën, de begrootingswetgever zich over punt 18 had uigesproken

21. Waren den Koloniale Staten ooit te voren bekend gemaakt — en hiertoe bestond gereede gelegenheid, o. a. bij de Memorie van Antwoord op de begrooting voor het dienstjaar 1926 — of hadden zij maar eenigszins kunnen vermoeden, dat de gouverneur op 21 Februari van verlof in Suriname was teruggekeerd met de machtiging van den minister van koloniën, om de salarisregeling geheel zelfstandig vast te stellen, dan zouden zij er nooit voor te vinden zijn geweest art. 203 van de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1926 (de algemeene credietpost van *f* 300.000) als zoodanig te voteren.

22. Zij zouden alsdan het genoemde artikel uit de begrooting hebben gelicht en tegelijkertijd den gouverneur hebben uitgenoodigd de gelden voor de nieuwe salarissen bij suppletoire (wijzigings) begrooting aan te vragen, ten einde aldus te voorkomen, dat zij — en ook de Staten-Generaal, — gelijk nu is geschied, in het hun toekomende begrootingsrecht en recht van amendement zouden worden bekort.

Onder mededeeling, dat van dit adres een afschrift wordt toegezonden aan den Minister van Koloniën en aan den Gouverneur van Suriname, meenen de Koloniale Staten verplicht te zijn het vorenstaande onder de aandacht van Uwe Staten-Generaal te brengen."

Curaçao.

Schoolinspecteur.

Het destijds door ons meegedeelde bericht der benoeming van Mr. Van der Biesen tot inspecteur van het onderwijs op Curaçao blijkt juist te zijn. Volgens „La Cruz" van 5 Augustus l.l. werd de nieuwe inspecteur 26 Augustus op Curaçao verwacht.

Loodsdienst en onderwijs.

Er zijn nu 8 loodsen in Curaçao, zegt hetzelfde blad, en die zullen noodig zijn, als Aruba met 1 September begint en Caracasbaai spoedig klaar is.

Curaçao is een zeehaven van beteekenis.

Op 25 Aug. zijn binnengekomen 8 en vertrokken 5 stoomschepen; deze cijfers waren voor 26 Aug. 4 en 7, voor 27 Aug. 6 en 5, voor 28 Aug. 5 en 9, voor 29 Aug. 5 en 5, voor 30 Aug. 8 en 6, voor 31 Aug. 5 en 5, dat is in één week 41 binnenkomende en 42 uitgaande stoomschepen; 83 stoomschepen hebben dus een loods noodig gehad, ongerekend de groote driemasters en de schepen, die een loods gevraagd hebben om in de haven te verhalen.

Mevrouw M. F. Geldof-Dees, wier benoeming als onderwijzeres in ons blad werd aangekondigd, is waarschijnlijk de echtgenoote van een der nieuwe loodsen. Zij is benoemd tot hoofd der Wilhelminaschool, of liever, om nauwkeurig te zijn, en ds. Eybers' verwijten te ontgaan — *de Cur. Crt.* van 7 Augustus 1925 meldt hare benoeming tot hoofdonderwijzeres en hare plaatsing „op de Wilhelminaschool, terwijl zij in *de Cur. Crt.* van 24 Juli 1925 voor de examencommissie is aangeduid als „benoemd onderwijzeres aan de Wilhelminaschool" en Mevr. Haayen als „hoofd der Wilhelminaschool".

Landraadsverkiezing op Aruba.

In *La Union* vinden wij het volgende, dat wij uit een ingezonden stuk knippen:

„De vorige week had er een verkiezing plaats van een nieuwen Landraad; dagen van te voren werd het bekend gemaakt dat een nieuwe Volksverdediger gekozen zou worden op den 21sten Juli 1925, zoodat het volk tijd genoeg had om te bezinnen en dan beginnen.

Op den 21sten Juli heel vroeg in den morgen wapperde de Nederlandsche driekleur op het Fort Zoutman en om acht uur begon de klok geweldig te keer te gaan, een teeken dat de groote dag aangebroken was.

Iedereen die zoo'n dag meegemaakt heeft op Aruba, weet hoeveel enthousiasme er heerscht; het volk stroomt naar het kantoor om te gaan stemmen. Dezen keer echter scheen het alsof niemand op het kluifje belust was; geen tegencandidaat, geen enthousiasme, zoodat de oude Landraad J. B. Arends, die aftreden moest, de eenige candidaat was.

Tegen drie uur 's middags werd de stembus plechtig opengemaakt en de Landraad J. B. Arends is weer herkozen met een verpletterende meerderheid van vijf (5) stemmen.

Ziehier in het kort het treurige resultaat van de stemming op den 21sten dezer; van de zoovelen kiesbevoegden stemden alleen 5 personen voor een Volksvertegenwoordiger van ongeveer 10.000 zielen."

Prof. Kielstra.

Het is wel eigenaardig, dat de *Amigoe* over Prof. Kielstra's beschouwingen over Curaçao in de *Haagsche Post* zoo geheel als wij oordeelt. Met instemming wordt vermeld wat ook wij aanhaalden over de havenverbetering, maar overigens:

„Met het s.s. *Nickerie* hier Zondag 26 April aangekomen, vertrok de hoogleeraar weer op Donderdag 30 April per s.s. *Venezuela* naar Patria.

Eenige reisbrieven in de *Haagsche Post* gaven verslag van dien tocht. In de VIIe bespreekt Prof. Kielstra zijn uitstapje naar Curaçao.

Zooals dat meer met zulke spoedreizigers het geval is, is ook zijn geschrijf heel oppervlakkig. Een wetenschappelijken kant heeft het heelemaal niet. Eigen indrukken geeft hij maar heel weinig of hebben heel niets om het lijf of verliezen hun waarde door onnauwkeurigheden. Van tal van opmerkingen en uitlatingen van personen, met wie hij hier in aanraking kwam, kunnen we onmogelijk veronderstellen, dat ze in dien vorm van zijn zegslieden afkomstig zijn, omdat zij of te veel generaliseeren, of foutief zijn weergegeven, althans niet beantwoorden aan de werkelijkheid.

We maken den hoogleeraar daar geen verwijt van, omdat hij in die vier of vijf dagen van zijn verblijf alhier zich niet beter in onze toestanden heeft kunnen inwerken, maar wèl dat hij zulk weinig beduidend geschrijf de moeite waard rekende te publiceeren.

Dr. M. Blankenstein, de reiscorrespondent van de *N. Rott. Crt.*, zou er heel wat degelijkers van gemaakt hebben."

Aruba.

Wij lezen in de *Amigoe* van 1 Aug. l.l.:

Door de *New England Co.*, een petroleum Mij., die ook in Venezuela haar oliebronnen heeft, is bij het

Gouvernement concessie aangevraagd om bij *Malmok* op Aruba, ongeveer ter plaatse *(Druif)*, waar de *Lago* haar groot tankschip eveneens geankerd heeft als petroleum-reservoir, eveneens een dergelijk depôt voor olie te vestigen in den vorm van een moederschip, waar kleinere tankbooten hun lading olie komen overpompen. Wij hebben gegronde redenen om aan te nemen, dat ons Gouvernement die concessie heeft toegestaan.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Bekendmaking van den gouverneur in *de Curaçaosche Courant* van 17 Febr. 1822:

„dat de Raad Fiscaal dezes en onderhoorgie eilanden Mr. I. I. Elsevier, bij Koninklijk besluit van den 23en October 1820 no. 111 geautoriseerd is geworden de geslachtsnaam en het wapen van *Rammelman* aante nemen voor hem en zijne mannelijke descendenten in infinitum en voor de vrouwelijke lijn in den eersten graad en alzoo te schrijven en te teekenen *Rammelman Elsevier;* welk decreet in de Staatscourant van den 21 Februarij 1821 gepubliceerd, na ommekomst van een Jaar daarna, volgens de wet van 11 Germinal, 11de Jaar in werking komt en in dit jaar op den 21sten dezer maand zal geëxpireerd zijn en dat genoemde Raad Fiscaal Mr. I. I. Elsevier en zijne kinderen met dien dag den voorzeiden gecombineerden famillienaam zullen beginnen te schrijven."

Ten onrechte deelt het Nederlandsche Adelsboek 1913 mee, dat Mr. Elsevier reeds in 1811 den naam Rammelman aannam. Het geslacht van dien naam, welke die van dezen Mr. Elseviers betovergrootmoeder was (in 1664 huwde Maria van den Abeele, dochter van ds. C. van den Abeele en van Eva Rammelman, met Louis Elsevier), was uitgestorven.

Bij K. B. van 25 Mei 1829 werd Mr. J. J. Rammelman Elsevier in den adelstand verheven als jonkheer.

Uit den Verren Vreemde.

Washington—Peking conferentie.

Alle mogendheden, die het verdrag betreffende China te Washington hadden onderteekend, hebben verklaard de uitnoodiging aan te nemen tot deelneming aan een conferentie in Peking over de Chineesche douane-tarieven. Tot deze mogendheden behoort ook Nederland.

Wij hebben enkele maanden geleden t.d.p. deze conferentie aangekondigd, doch maakten toen ook melding van het verzoek van China om dan tevens eenige andere punten in het internationaal overleg te begrijpen. 't Voornaamste hiervan is dat der exterritoriale rechten, waardoor de buitenlanders in de z.g. verdraghavens onder hun eigen rechtspraak staan. Het korte, boven weergegeven, bericht spreekt alleen van de douane-tarieven, maar dit sluit niet uit dat de op 26 October te Peking te openen conferentie zich ook met andere Chineesche verlangens zal bezig houden.

Hoewel het verdrag van Washington, van 6 Februari 1922, zich in het stellige beperkte tot de bepaling, dat China, binnen drie maanden na de uitwisseling der ratificatie van het verdrag door alle mede-onderteekenende mogendheden, een conferentie zou bijeenroepen om het werk van Washington ten opzichte van de douane-tarieven voort te zetten, werd daarnaast toch ook de toezegging gedaan dat een voorloopige studie zou worden gemaakt van de herziening van de bepalingen, waarop de verhouding van China tot de vreemdelingen binnen zijn gebied berusten. China had bij de beraadslagingen in 1921 en '22 doen uitkomen, dat het een meer stellige toezegging ook dienaangaande wenschte, ja dat het van elke vreemde voogdij of directe inmenging verlost hoopte te worden, maar 't nam ten slotte genoegen met de vage toezegging, voornemens daaruit te halen wat er uit te halen zou zijn.

Het heeft lang geduurd eer de laatste ratificatie kwam. Frankrijk ging hiertoe eindelijk toch over en zoo kon het Washington-verdrag den 5en Augustus j.l. dan toch van kracht worden. Zooals wij reeds eerder gelegenheid hadden hier op te merken, hebben de wereldschokkende gebeurtenissen in China meegewerkt om Frankrijk tot dit besluit te brengen; er moest iets gebeuren om de toestanden in China in een andere richting te sturen. Het Washingtonverdrag gaf tot dit iets een sleutel, die Parijs beschikbaar kon stellen.

De Chineesche regeering heeft ditmaal niet gedraald. Reeds den 19 Augustus zond zij de uitnoodiging voor een douane-conferentie aan de betrokken mogendheden. De daarbij gevoegde nota bracht niet alleen den inhoud van het Washingtonbesluit in herinnering, maar ook de verklaring door de Chineesche vertegenwoordiging ter Washington-conferentie op 5 Jan. 1922 afgelegd, waarbij de bedoeling was uitgedrukt om het herstel der volledige Chineesche souvereiniteit op belastinggebied op de toekomstige conferentie aan de orde te stellen.

De antwoorden door de mogendheden op deze nota aan de regeering te Peking gezonden, hebben de uitnoodiging aangenomen, onder toevoeging dat zij elk redelijk voorstel van de Chineesche regeering ten aanzien van de autonomie op douanegebied in overweging willen nemen. Dit is meer dan hetgeen in den oorspronkelijken opzet was uitgedrukt, waarbij alleen van herziening der bestaande tarieven sprake was.

Toch, men voelt 't, is hiermede nog niet toegezegd wat China wenscht. De Chineesche regeering en de Chineesche pers verbergen haar teleurstelling niet, dat de vreemde mogendheden alleen maar spreken over alles wat op de douanekwestie betrekking heeft. De minister van buitenlandsche zaken Sjen Joei Lin heeft dan ook aangekondigd, dat een tweede nota aan de mogendheden zou worden gezonden om het vraagstuk van de scheeve verhouding, waarin China door de verdragen ten opzichte van andere mogendheden is gesteld, in zijn geheel opnieuw onder de oogen te zien. De Chineesche vertegenwoordiger op de Volkenbondsvergadering te Genève heeft ook een beroep gedaan op de vredelievende stemming, om China te bevrijden van de hinderlijke vreemde inmenging. Gaat het dien kant uit, dan zal de conferentie te Peking een geheel ander karakter krijgen.

De gebeurtenissen van het laatste jaar in China, de gewijzigde verhoudingen, waarbij in de eerste plaats aan den Russischen invloed is te denken, het verschil in inzicht ten opzichte van de Chineesche kwestie zooals dit vooral bestaat tusschen Amerika eenerzijds en Engeland met Japan anderzijds, dit alles en veel meer wijst op de noodzakelijkheid om het oude te herzien en het nieuwe beter recht te zettn. Maar toch iets anders is nog of de tijd nu al rijp is om hierover reeds te confereeren. Een dergelijke conferentie zou over allerlei moeten gaan, waarvoor niets een vast punt van uitgang biedt en waarvoor geen overheid erkende verantwoordelijkheid draagt.

Men zal zich herinneren, dat wij kort geleden schreven, dat China het record houdt als politieke chaos, maar dat dit record elken dag weer door China overtroffen wordt. Dit, ons woord, is nog geen dag onwaar gemaakt. Wij verwachten, dat zelfs de uitgeschreven conferentie, die zich tot roeping stelt, thans voor een hoekje, in de verwarring wat verbetering te brengen, op haar beurt de juistheid van ons woord ook zal komen bevestigen.

Zeeliedenstaking.

De houding van de regeeringen der Britsche dominions ten opzichte van de staking in het scheepvaartbedrijf is zeer verschillend. Zoo heeft de Zuid-Afrikaansche minister van justitie uitdrukkelijk verklaard er geen maatregelen tegen te willen nemen, daar hij haar beschouwt als onderdeel van een wereld-beweging, die gericht is tegen de reeders, die de gages van het scheepsvolk op onbillijke wijze drukken. Daarentegen zijn in Australië door de toch zeer democratische regeering vèr strekkende maatregelen genomen. Wij vinden b.v. op een dag vermeld: te Melbourne opdracht uitgegeven tot in hechtenis nemen van 400 stakende zeelieden; te Adelaïde 64 stakers tot 14 dagen gevangenisstraf veroordeeld; te Sydney 89 mandaten uitgevaardigd tot inhechtenisneming van stakers. Volgende dagen brachten weer dergelijke berichten. De tot gevangenisstraf veroordeelden werden in optocht naar de gevangenis gebracht, hetgeen relletjes veroorzaakte, zoodat de verhoudingen nog scherper schenen te worden. De staking duurde er reeds sedert medio Juli, de gevolgen deden zich in al ruimer kring en in al sterker mate gelden; de regeering heeft gemeend te moeten ingrijpen. Een onlangs aangenomen immigratiewet heeft haar ook uitgestrekte bevoegdheden gegeven om onruststokers, die niet in Australië geboren zijn, als lastige immigranten te deporteeren. De regeering deed haar voornemen kennen om van deze bevoegdheid gretig gebruik te maken als de toestanden niet veranderen. Daar zij hierbij ook 't oog heeft op Engelschen, is men in het Moederland niet erg verlangend naar die retourzending, hoe gaarne men ook een spoedige beëindiging van 't zeeliedenconflict zou zien. De Vakvereenigingsraad doet krachtige pogingen om tot een schikking te komen.

Bescherming van de heilige plaatsen van den Islam.

Aangekondigd wordt dat binnenkort te Dzjedda

de Roode Zee een conferentie gehouden zal worden tusschen vertegenwoordigers van den vroegeren koning Hoessein van Hedzjas, Ibn Saoed, den aanvoerder der Wahabieten, en Engeland om een uitweg uit de tegenwoordige impasse te zoeken, die het gevolg is van het conflict tusschen Ibn Saoed en den vorst van Hedzjas. Nadat ten gevolge van den val van Mekka koning Hoessein afstand heeft moeten doen en zijn regeering de wijk heeft genomen, is men in een moeilijk parket geraakt. Wegens de groote ongerustheid in de Muzelmansche wereld en vooral wegens de politieke toestanden, die nu in Arabië ontstaan zijn, heeft Engeland het besluit genomen, ofschoon het zich tot dusver terzijde had gehouden, het initiatief te nemen tot het bijeenroepen van deze conferentie.

't Schijnt daar dus toch niet tot een oplossing te kunnen komen zonder bemoeienis van een Westersche mogendheid. Opvallend is dat de verdreven koning Hoessein hier weer naar voren wordt gebracht.

Nadat dit bericht in de dagbladen was verschenen, bracht de telegraaf de mededeeling, dat de Wahabieten vredzaam Melvia zouden zijn binnengetrokken. Dit zou de verhoudingen weer eenigszins wijzigen, maar de moeilijkheden echter niet oplossen.

Mededeelingen.

Van het Comité „Pa van der Steur".

Alsnog ingekomen f 10.— van de afd. L. van O. en V. en afgedragen aan Mevrouw de Penningmeesteres van het permanent comité van bijstand, Alexanderstraat 18, Den Haag.

Van de Redactie.

14e NEDERLANDSCHE JAARBEURS TE UTRECHT.

In een j.l. Vrijdag gehouden vergadering van den Raad van Beheer der Nederlandsche Jaarbeurs is, in overleg en op voorstel van de Commissie van Advies uit de deelnemers, besloten geworden aan de aanstaande XIVe Nederlandsche Jaarbeurs, welke van 9 t/m 18 Maart 1926 te Utrecht gehouden zal worden, wederom een Meubelbeurs (Meubelen, woninginrichting en aanverwante artikelen) te verbinden, ongeveer in denzelfden geest als de meubelbeurs op de thans in gang zijnde Najaarsbeurs werd georganiseerd.

Dit besluit is het gevolg van de algemeene tevredenheid der deelnemers aan die groep, welke o.a. tot uiting is gekomen in de aanbieding van een waardevol geschenk voor de vergaderzaal van den Raad van Beheer, welk geschenk is vergezeld gegaan van een oorkonde, onderteekend door deelnemers aan de Meubelbeurs op de XIIIe Nederlandsche Jaarbeurs.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Dr. E. Walch, Nicolaas Witsenstraat 19 te Amsterdam, als gouvernementsarts 1e klasse bij den Dienst der Volksgezondheid.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

A. Emanuel, hoofdteekenaar bij het Dep. der B.O.W., 's-Gravenhage, p. a. Mevr. Kampen, Columbusstr. 112.
M. Feuerstein, adj. hoofdcommissaris van Politie, 's-Gravenhage, p. a. Ir. M. J. Stoel Feuerstein, van Imhoffstraat 30.
A. Warnars, lid van de Weeskamer te Semarang, 's-Gravenhage, Hotel de Zalm.
J. H. Nagel, architect b. d. Waterstaat en 's Lands Burg. Openb. Werken, 's-Gravenhage, tot 15 dezer Hotel Pomona, daarna Obrechtstraat 486.
J. van der Putten, techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P. T. T., 's-Gravenhage, Schuytstraat 217.
W. Vreedenburgh, ambtenaar v. d. verificatie b. d. Centrale Kas voor het Volkscredietwezen, van Bylandtstraat 100, p. a. Mevr. E. E. Vreedenburgh, te 's-Gravenhage.
J. Pietersz, werktuigkundig teekenaar b. h. Marine Etablissement te Soerabaja, p. a. fam. Buyn, Sarphatistraat 201, Amsterdam.

G. C. Kagenaar, leeraar aan de H.B.S. te Bandoeng, Amsterdam, Witte de Withstraat 72, 1e etage.
H. W. Schröder, controleur bij het Binn. Bestuur, te 's-Gravenhage, Schenkstraat 118.
W. van der Velden, adspirant ambtenaar 2e kl. b. d. dienst der In- en Uitv. en Acc., Rotterdam, Bilderdijkstraat 21.
E. L. Vermeulen, President der Weeskamer te Djokjakarta, 's-Gravenhage, Charlotte de Bourbonstr. 32.
Th. M. de Ruyter, technisch ambtenaar 1e kl. (groep c) b. d. P. T. T. dienst, Rotterdam, Paradijslaan 26.
G. J. C. Aveling, 1e werktuigkundige bij de Gouv. Marine, Bussum, Singel 53.
L. Jonker, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en tramwegen, 's-Gravenhage, Columbusstraat 120, na 1 October Copernicusstraat 119.
A. Smits, Onderwijzer 1e kl. b. h. Openb. Eur. lager onderwijs, Nijmegen, Van 't Santstraat 38.
F. W. Th. van Oordt, wnd. leeraar a. d. Koningin Wilhelminaschool te Batavia, 's-Gravenhage, 2e van Blankenburgstraat 165.
Ir. Fr. J. van Haften, leeraar technisch onderwijs b. d. Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Haarlem, Jordensstraat 46.
J. Th. White, hoofd v. h. Laboratorium voor bodemkundig onderzoek v. h. Alg. Proefstation v. d. Landbouw te Buitenzorg, 's-Gravenhage, p. a. den heer S. W. F. Marx, Danckertstraat 20.
G. J. Chevalier, onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., Apeldoorn, Julianapark 1.
Mevr. Th. C. M. I. Timmerman geb. Smeets, adj. commies b. d. dienst der S.S. en Th., Rotterdam, Vliegerstraat 11b.

Mutaties van 9 tot 16 Sept.

Nieuwe Leden:

J. Kroese, Nijmegen, Graadt van Roggenstraat 30. f 5.
W. D. Niestadt, Declamator, Amsterdam, Bosboom Toussaintstraat 42. f 5.
Dr. F. W. Stapel, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 147. f 5.
A. P. H. Swinkels, Depot-chef Atelier G. M. B. te Lipat-Kadjang te Manggar (Biliton). f 5.

Adresveranderingen:

H. K. Knottenbelt, Directeur N. V. De Leverszeepfabrieken, van: Den Haag, Hofzichtlaan 20, naar: Zeist, Boschlaan 31. f 5.
N. W. Pel, oud Kapitein N.-I. L., van: Breda, Wilhelminapark 110, naar: Den Haag, Malakkastr. 38. f 5.
W. R. March, Ass.-Resident, Den Haag, van: Verhulststraat 104, naar: Antonie Duijckstraat 50.
E. J. F. Tack, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 172, naar: Prins Mauritslaan 88.
A. Rompies, Controleur 1ste klasse Pandhuisdienst, Den Haag, van: Archimedesstraat 89, naar Copernicusstraat 17.
J. F. E. Einaar, Rotterdam, van: Schietbaanlaan 69, naar: Aleidastraat 71.
H. J. Neervoort van de Poll, van: „Pré Fleuri" Sauvabelin s. Lausanne, naar: villa „Prana", La Robiaz s. Lausanne.
Mr. R. Siegenbeek van Heukelom, van: Den Haag, Jozef Israëlslaan 51, naar: Padang, Poste Restante.
P. J. Baak, Adm. Ambt. B.B., van: Scheveningen, Badhuiskade 19, naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. M. Doeve, Hoofdverificateur der Douane, van: Den Haag, Laan v. Meerdervoort 411, naar: Makasser.
J. Passchier, onderwijzer 1ste klasse, van: Ternate, naar: Cheribon.
D. F. Pronk, Controleur 1ste klasse B.B., naar: residentie Cheribon.
P. J. L. Cleintuar, Spoorarts S.S. en Tramwegen, van: Lenggang, naar: Cheribon.
D. M. Hollestelle, Cand. Ind. Ambt., Leiden, van: Hooigracht 75, naar: Groenhovenstraat 15.
H. Bossert, Amsterdam, Joh. Verhulststraat, van: 113 naar: 93, bovenhuis.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 2[3, Den] Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en [jonge]lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen [doen].

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-[Indië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebie[d aan] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstra[at 17,] 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht[ingen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit „Te[huis"] biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland [ver]toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr[agen] te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla[an 2,] 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind[ische] bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrek[king] willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar In[dië] gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bil[lijke] en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F[irma] MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr[uk].)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Ind[ië].**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her[zien]).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her[zien]).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Ind[ië].**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.